

Leto XXXI.

Številka 8. in 9.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1915.

VSEBINA.

1. <i>Dr. D. Majaron</i> : O obnavljanju in popravljanju mej	225
2. <i>Dr. B. S.</i> : Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?	235
3. <i>Dr. Št. Ságadin - Dr. R. pl. A.</i> : Dr. Leonidas Pitamic: Parlamentarno sodelovanje pri državnih pogodbah v Avstriji	243
4. Iz pravosodne prakse. A. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Če je menični zavezanec podpisal izpolnjeno menico in je kasneje menica dobila brez njegovega pritrdila domicilski zaznamek, ne more proti njemu niti dobroveren pridobitelj menice uveljavljati pravic, ki se opirajo na domicilovanje	250
<i>b)</i> Upnik, ki v razdelbnem postopanju ni zglasil upora, more proti pravomočnemu razdelbnemu sklepu uveljaviti svojo boljšo pravico pravnim potom, kolikor se opira na dejanski stan, o katerem ni bilo odločbe v razdelbuem sklepu	254
<i>c)</i> Na pripoznanje nezakonskega očetovstva glede otroka, ki ga je rodila od mize in postelje ločena zakonska žena deset mesecev po sodni ločitvi, se lahko toži, ne da bi bil poprej spor o zakonskem zarodu otroka	258
<i>d)</i> Služnost, osnovana v koristnejše obdelovanje gospodarstva, ostane nedeljena pri gospodarstvu in sicer pri hiši kot središču kmetije, ter se ne spremeni, dasi se odločijo posamezni kosi kmetije in nadomeste z drugimi. (§ 525. o. d. z.) — K uporabi revizijskega razloga po § 503., št. c. pr. r.	261
<i>e)</i> Daritev ali nakaz (§ 101 o. d. z.)?	264
<i>f)</i> Kesnina (§ 909 o. d. z.) ali dogovorna globa (§ 1336 o. d. z.)?	267
<i>g)</i> U slučajevima stečaja reparticioni je postopak obvezatan i kod zadruha sa ograničenim jamstvom (§ 85 zak. o zadr.); gjagjanski put biva uskračen	268

(Nadaljevanje na 3. strani.)

Slovenski Pravniki.

Leto XXXI. V Ljubljani, 15. septembra 1915. Št. 8. in 9.

O obnavljanju in popravljanju mej.

(Ces. naredba z dne 22. julija 1915, drž. zak. št. 208.)

Poroča dr. D. Majaron.

Z navedeno cesarsko naredbo (II. delno novelo k obč. drž. zakoniku) se je premenilo besedilo §§ 850, 851 in 853 obč. drž. zak., torej določeb, ki so doslej urejale »obnavljanje mej«, kakor se je glasil napis k § 850. Že dosedaj pa pri uporabi teh določeb v praksi ni šlo le za »obnavljanje«, nego večkrat tudi za »popravljanje« mej, dasi je bila dopustnost »popravljanja« v okviru teh določeb sporna v slovstvu in v pravosodju. To nejasnost odpravlja sedaj premenjeno besedilo in zato je dobil § 850 napis: »Obnavljanje in popravljanje mej«.

Pripravila se je ta preuredba zakona že v vladnem načrtu novele k obč. drž. zakoniku in sicer v §§ 59—62 (št. 29 prilog k stenogr. zapisnikom gosposke zbornice, XVIII. sezija 1907) in je o njej tudi že podala svoje poročilo justična komisija gosposke zbornice (št. 78 prilog k stenogr. zapisnikom gosposke zbornice XXI. sezija 1912). Na tem gradivu je osnovana sedaj izdana cesarska naredba, toda z nekaterimi pomenljivimi dodatki.

I.

Zakaj je potrebna na tem polju reforma, pojasnjujejo predvsem obširno nagibi k vladnemu načrtu. Po vsej pravici poudarjajo, da so mejni spori med vsemi spori najbolj zoperni, ker skoraj nikdar ni pravega razmerja med vrednostjo spornega predmeta in med težkočami pravedanja ter dotičnimi stroški, in ker so vir dolgotrajnega sovraštva med sosedi. Neizogibna je potreba, da se preprečijo povodi k takšnim sporom in da se napravlja red med mejaši brez posebnih stroškov. Določbe §§ 850 do 853 o. d. z. ne zadoščajo, ker jim manjka izvedbenih predpisov in tudi predpisov o postopanju, katero je uporabiti. Tolmačile so se različno v slovstvu in pravosodju; glede postopanja ni bilo nič stalnega in

zato so se stranke le malo posluževale teh določb, tembolj pa so se pravdale za meje, ki so se časih komaj dale grafično označiti.

Enostaven je bil položaj, če je šlo za pravo obnovitev meje, torej za obnovitev še poznatne, toda že nejasne meje. Tu torej praviloma ni spora glede meje, pa tudi ni bilo spora o tem, da je zadevo urediti v izvenspornem postopanju.

Mnenja, kako postopati, pa so bila različna, kadar je meja postala že nepoznatna ali kadar je pri obnavljanju meje nastal spor glede prave meje. V tem slučaju naj je sodišče ščitilo po zmyslu § 851 obč. drž. zak. zadnji posestni stan. Vendar je bilo dvomljivo, ali naj se kar v izvenspornem postopanju določi začasna meja, ali pa je treba poprej posestne tožbe, tako da se prekine oficijozno obnovno postopanje in začne posestna pravda. Ta druga alternativa gotovo ni praktična. Tožnik ni v takih slučajih skoraj nikdar v stanu natančno označiti spornega predmeta in precizirati tožbene zahteve, marveč je treba v ta namen razprave na licu mesta, in vrši se trdovratna pravda z vsemi sredstvi pravdne tehnike. Ako naj bo oficijozno in sporno postopanje ločeno, potem tudi sodnik ne pride v položaj, da bi mejni svet razdelelil med stranke po § 853 obč. drž. zak., kadar se posestni stan ugotoviti ne da. Akoravno je sodnik v obnovnem postopanju že na lici mesta povsem orientiran o posestnih razmerah vsled zaslišanja prič, vendar naj ne bi smel razdeliti spornega sveta, ker naj bo to pridržano novemu, petitornemu postopanju z novim ogledom in novimi stroški.

Da se izvedejo načela obč. drž. zakonika, treba za obnavljanje mej ustanoviti postopanje, ki ne glede na vmesne prigodke poda podlago za mirno poravnavo sporov ali uredi vsaj začasno posestni stan. Obnovitev mej naj se torej izvede tudi tedaj, kadar je že od začetka jasno, ali pa se med postopanjem pokaže, da je meja res postala nepoznatna, ali da je vobče sporna. V vsakem slučaju naj obnovitev mej donese vsaj provizorno določitev meje.

S takšno obnovo meje se naj pa ne posega v lastninske pravice, nego slehernemu udeležencu se pridržuje, da lahko uveljavlja svojo močnejšo pravico v petitorni pravdi.

Obnovitev mej se mora izvesti tudi proti volji predlagatelja na predlog njegovega nasprotnika. K naroku se torej povabijo ude-

leženci z zapretilom, da se bo razpravljalo in določilo mejo po predlogu navzočnih, četudi izostane eden ali drugi povabljenčev. Sodnik mora na podlagi navvedeb strank in po sprejetih dokazih dognati mejo po načelih materialne resnice. Če se pokaže, da je meja sicer nejasna, toda še vidna, jo bode na novo zaznamiti in popisati. Če se pa meja že več ne pozna ali je sporna, dožene se zadnji dejanski posestni stan in »obnovi« na tej podlagi meja. Če se končno tudi posestni stan ne da več ugotoviti, se sporni svet razdeli po pravičnem preudarku med mejaše, upošteva je velikost zemljišča, neposredno meječega na sporni prostor. Ta razdelitev se ne da zahtevati pravičnim potom, nego kdor proti ugotovitvi meje nastopi z lastninsko tožbo, mora dokazati, da si je pridobil lastninsko ali publiciansko pravico (§ 372 obč. drž. zak.) na svetu, ki ga záse zahteva.

Posebno važni so v tem postopanju stroški. Ako vsi udeleženci predlagajo obnovitev, tudi ne bodo ugovarjali proti porazdelitvi stroškov. Ta porazdelitev pa bi ne bila pravična, če uvedba obnovnega postopanja po prepričanju nekaterih udeležencev ni bila potrebna. Slab ali nezaupljiv sosed bi lahko svojim sosedom povzročil znatne stroške, akoravno ne potrebujejo ali nočejo zamejničenja.

Vladni načrt je vsled teh nagibov določal, naj se glasi zana-prej (bistveno):

§ 850.

Ako so se mejniki . . . . . tako poškodovali, da bi mogli postati povsem nepoznatni, ima vsak izmed sosedov pravico, zahtevati sodno obnovitev meje.

§ 851.

Ako je meja postala res nepoznatna ali ako je sporna, štiti sodišče predvsem zadnji posestni stan.

Ako se ta ne da dognati, mora sodišče, izvršujé izvensporno sodstvo, razdeliti sporno površino med udeležence po pravičnem preudarku, oziraje se na velikost ob spornem prostoru neposredno ležečih zemljišč. Vsaki stranki je pridržano, uveljavljati s pravdo svojo močnejšo pravico.

§ 853.

V svrhu obnovitve mej (§ 850) ali poprave mej (§ 851) je povabiti lastnike sosednjih zemljišč k naroku v izvenspornem postopanju na lice mesta.

V povabilu je sporočiti, da se bo o predlogu razpravljalo in da se meja določi in omejniči nekvarno drugim pravicam, ki jih je uveljavljati s pravdo, tudi če bi povabljenec izostal.

Stroške postopanja trpe sosedje po meri svojih mejnih črt. Če pa razprava pokaže, da bi ne bilo potrebno obnavljati ali popravljanje meje, ker se meja ni izpodbijala ali ker je bila zadosti poznatna ali ker so bili udeleženci pripravljani izvensodno postaviti mejnike, tedaj mora predlagatelj trpeti stroške postopanja.

II.

Justična komisija gosposke zbornice je še krepkeje poudarjala stališče, da izvensporno postopanje more in mora zadostovati, ne le da se obnove mejniki, ki utegnejo postati nepoznatni, ampak tudi da se dožene zadnji posestni stan in da se na tej podlagi izvede začasno omejničenje, kadar so meje že zares nepoznatne ali sporne. Zgol petitorna tožba naj bo pridržana stranki, ki hoče uveljavljati svojo boljšo pravico do določeno dokazne meje. To, da izvensporno postopanje obsega bodisi obnove meje, bodisi popravilo nepoznatnih ali spornih mej, naj se izrazi jasno s tem, da se dotični stavek sprejme že v § 850 obč. drž. zak. in da se koj na to v § 851 predpiše določitev meje za oba slučaja v izvenspornem postopanju, nekvarno uveljavljanju boljše pravice. Tako pripade tudi sodniška razdelitev dvomljivega mejnega prostora, če se dejanski posestni stan ne da ugotoviti, izvenspornemu postopanju, dočim je bila doslej po § 853 obč. drž. zak. pridržana le sodbi o petitorni tožbi. Za to razdelitev naj bo merodaven sodnikov »pravičen preudarek« torej ne več predpis § 853 obč. drž. zak., oziroma § 851 odst. 2. po vladnem načrtu. Pri tem »pravičnem preudarku« bo sodnik že v izvenspornem postopanju lahko upošteval, ali je ta ali ona stranka verjetno izkazala močnejšo pravico do kake mejne točke. »Ugotovitev zadnjega posestnega stanu«, kakršno bode za naprej po besedilu § 851 obč. drž. zak. izvesti v izvenspornem postopanju — pravi poročilo komisije — ni spor zaradi motenja posesti v zmislu civ. pr. reda, v katerem bi po § 457 civ. pr. r. bilo izključeno vsakršno »pretresovanje« pravice do posesti.

Določbam vladnega načrta glede stroškov je vobče pritrdila komisija gosposke zbornice, dopolnila jih je pa za slučaj, ko potreba obnove ali poprave mej nastane vsled motenja posesti. V tem slučaju sme sodišče stroške izvenspornega postopanja naložiti

povsem ali deloma stranki, ki je povzročila spor, ker bi sicer pravilo, da se pri popravljanju mej stroški porazdele, vzpodbujalo k motitvam posesti.

III.

Cesarska naredba z dne 22. julija 1915, št. 208 drž. zak. se je držala te poti, določeni z vladno predlogo in načrtom gosposke zbornice, gre pa še dalje v namenu, da se mejni spori rešijo kolikor le moči in tudi dokončno v izvenspornem postopanju. Da se to vidi, naj sledi njena itak kratka meritorna vsebina:

§ 1.

§ 850 obč. drž. zak. dobi napis „Obnavljanje in popravljanje mej“ in se mora glasiti:

Ako so se mejniki med dvema zemljiščema po katerihkoli okolnostih tako poškodovali, da bi mogli postati povsem nepoznatni, ali ako so meje res nepoznatne ali sporne, ima vsak izmed sosedov pravico, zahtevati sodno obnovev ali popravo meje. V ta namen je povabiti sosede na razpravo v izvenspornem postopanju s pristavkom, da se meja določi in da se postavijo mejniki, tudi če bi povabljenec izostal.

§ 2.

§ 851 obč. drž. zak. se mora glasiti:

Ako so meje postale resnično nepoznatne ali ako so sporne, se določijo po zadnjem mirnem posestnem stanu. Ako se ta posestni stan ne dá dognati, mora sodišče sporno površino razdeliti po pravičnem preudarku.

Koliko je vsaki stranki pridržano, uveljavljati s pravdo svojo močnejšo pravico, se določi posebej.

§ 3.

§ 853 obč. drž. zak. se mora glasiti:

Stroške postopanja morajo plačati sosedeje po meri svojih mejnih črt. Predlagatelj mora plačati stroške postopanja, ako se pokaže iz razprave, da ni bilo potrebno, obnavljati ali popravljati meje, ker se meja ni izpodbijala ali ker je bila zadosti poznata ali ker so bili drugi udeleženci pripravljeni, izvensodno postaviti mejnike. Stroške zastopanja mora plačati zastopanec sam.

Ako se je povzročilo postopanje z motenjem mirne posesti, more sodišče naložiti stroške docela ali deloma stranki, ki je povzročila spor.

§ 4.

Ako se določi meja po § 851 obč. drž. zak., mora sodišče hkratu izreči, ali presega vrednost sporne površine znesek sto kron. Ako ga presega, je vsaki stranki pridržano uveljavljati svojo močnejšo pravico s pravdo.

Rekurzi zoper odločbe sodišča druge stopinje v postopanju za obnavljanje in popravljanje mej niso dopustni.

§ 5.

Na razprave o obnavljanju ali popravljanju mej, ki pred pričetkom veljavnosti tega cesarskega ukaza že tečejo s tem, da se je na pristojnem sodišču vložila prošnja ali tožba, se ne uporabljajo sprednja določila.

Novi zakon se torej strinja z načrti v poglavitnem, da se namreč v izvenspornem postopanju obnove ali določijo meje med zemljišči, bodisi da so poškodovane ali sporne, bodisi da so docela nepoznatne.¹⁾

Postopanje se uvede na zahtevo vsakega izmed sosedov. Zahteva ni treba, da bi imela določeno vsebino, zadošča dotični predlog vobče.

Meja se določi in zaznami, tudi če ni sporazuma med sosedi ali če predlagatelj ali kdo drugi izmed povabljenecv izostane od določene razprave, zlasti tudi od ogleda.²⁾

Pojasnila k ces. naredbi v naredbeniku justičnega ministrstva z dne 3. avgusta 1915 omenjajo, da je sodnik po § 2. št. 5 zap. pat., itak dolžan, priskrbeti potrebne pomočke za ugotovitev

1) Že doslej je zadnji čas večina vrhovnosodnih odločeb pripuščala izvensporno postopanje tudi za „popravljanje“ mej, ki so postale sporne ali nepoznatne. Odl. 21./2. 1905, št. 2252, repertorij pravorekov št. 179: Postopanje po §§ 850 in 851 o. d. z. je izvensporno. Tako tudi v slovstvu Stubenrauch, Komm. 1902, I. str. 1047, Randa, Besitz str. 257, Neumann, Komm. z. E. O. str. 957. — Odločno se temu upira Krausz-Ehrenzweig 1907, II. str. 386, češ, kakor hitro se prereka pravilnost meje, ki naj se obnovi, je treba prošnjo za obnovitev zavrniti, ker gre za slučaj razmejevanja (Grenzscheidung), ki se ne da rešiti v izvenspornem postopanju; začasno zaščito zadnjega posestnega stanja je zahtevati s tožbo radi motenja posesti, a dokončno ugotovitev sporne meje z „Grenzscheidungsklage“. Kako naj se ščiti posestni stan, ne da bi bil poprej moten, in kako naj se posestno postopanje, ki je vendar sporno, uvede brez tožbe!

2) Poprej je veljalo, da se proti zemljišču, čigar lastnik je bil od naroka izostal, ni dala izvesti niti obnovitev mejnikov po § 850, niti začasna poprava mej po § 851, kajti za obnovitev je bilo treba sporazuma udeležencev, v postopanju po § 851 pa sodnik radi odsotnosti stranke ni mogel ugotoviti, da gre za nepoznatne ali za sporne meje; ni „kontumaciranja“ v postopanju po §§ 850 in 851 (Stubenrauch). Odločba 11./9. 1888 št. 10./69, Gl. U. št. 12.344: Nedopustno je rešiti prošnjo za določitev nove meje v oficijoznem postopanju, če ne privolijo drugi udeleženci. Tako tudi odl. 12./9. 1893 št. 10.628, Gl. U. št. 14.807 in odl. 30./10. 1902 št. 6618 Gl. U. Nf. št. 2082.

meje in izvršiti vse predmetne poizvedbe, tako, da ne more biti govora o naslednjih izostajanja po zmislu § 396. c. pr. r.

Svrha postopanja v vseh treh slučajih je: določitev meje in postavitve mejnikov.

Cesarska naredba ne razlikuje svrh po prejšnjem besedilu §§ 850., 851. in 853. Pri obnovitvi po § 850. je bila svrha: omejničenje nesporne meje z novimi, zanesljivimi znamenji in natančen popis meje. — Po besedilu § 851. je bilo, kadar so meje postale res nepoznatne ali sporne, ščititi zadnji posestni stan. V praksi se je ta določba izvrševala tako, da je sodnik uradoma ovedel zadnji posestni stan in na tej podlagi izrekel začasno veljavno odločbo o mejni črti, katere se je bilo držati pod izvršbo. — Paragraf 853. pa je dajal materijalnopravno navodilo za končno ureditev meje, oziroma tudi za razdelitev spornega sveta, ako je bil tudi posestni stan dvomljiv, vse to v petitornem postopanju.

Po noveli pa sodišče tudi tedaj, kadar so meje nepoznatne in sporne ter se zadnji mirni posestni stan niti dognati ne da, določi v izvenspornem postopanju mejo, ko obenem razdeli sporno površino in sicer po pravičnem preudarku.

Za to razdelitev, ki je bila poprej možna le na podlagi sodbe, ni postavila novela nobenih predpisov, kakor je bilo to poprej v § 583. (dovolj nejasno!) in kakor se je bilo še poskusilo v vladni predlogi k § 851. Namesto teh predpisov je postavil že načrt gosposke zbornice »pravičen preudarek« sodnikov.

Proti odločbi v tem postopanju o obnavljanju in popravljanju mej je dopusten rekurz. Novela pa izrecno izključuje revizijski rekurz.

Štranki, ki trdi boljšo, močnejšo pravico, je bila poprej odprta v vsakem slučaju pravdna pot, da se stvarno izpodbije odredba, izdana v izvenspornem postopanju.

Tudi po noveli (§ 2.) je vsaki stranki pridržano uveljavljati s pravdo svojo močnejšo pravico proti določbi meje po zadnjem mirnem posestnem stanu ali proti razdelitvi sporne površine — toda z omejitvijo (ki je ni poznala niti vladna predloga, niti načrt gosposke zbornice), da je uveljavljanje močnejše pravice s pravdo le dopustno, ako presega vrednost sporne površine znesek sto kron (§ 4.).

V sporih o zemljiških delih manjše vrednosti — in ti spori so v pretežni večini — bo torej izvensporni sodnik definitivno odločal! Pravidanje zaradi mej se bo na ta način zares korenito omejilo. Pojasnila k cesarski naredbi v navedenem naredbeniku opozarjajo, da se tudi b a g a t e l n e sodbe v zemljiških sporih do sto kron ne dajo stvarno izpodbijati in da so v izvenspornem postopanju na razpolago enaka dokazila in enaki pravni pomočki, kakor v pravdi zaradi motene posesti.

Da se dobi podlaga za vprašanje o dopustnosti pravdne poti, veljava § 4., da mora izvensporni sodnik obenem z določitvijo meje po § 851. i z r e č i, ali vrednost sporne površine presega sto kron.

Glede i z v r š b e na podlagi odločeb ali odredb v tem izvršilnem postopanju se v noveli posebej ne omenja ničesar. Veljajo torej občne določbe §§-a 12 in 19 zap. pat. Odredbe sodišč v izvenspornih pravnih stvareh so izvršilni naslovi po zmislu izvršilnega reda, kolikor se smejo izvršiti po predpisih, veljajočih za te odredbe (§ 1 št. 6 izvrš. r.) — Katere v izvenspornih stvareh izdane odredbe vsebujejo izvršilno moč, je tudi v prihodnje presojati po ces. pat. z dne 9. avgusta 1854, drž. zak. št. 208 in po pravosodstvu, ki se nanaša nanje. (Min. odg. na vprašanje k § 1 izvrš. r. t. 2).

Ker določa novela, da je v izvenspornem postopanju določiti mejo in p o s t a v i t i mejnike, oziroma da je r a z d e l i t i sporno površino, se bo moralo vse to zgoditi obenem z rešitvijo prejudicialnih vprašanj, in ne bo prepuščati n. pr. omejnichenja v naravi in razdelitve i z v r š i l n e m u postopanju. § 351 izvrš. r. predpisuje sicer, da popravo sporne meje, zaukazano z i z v r š i l n i m n a s l o v o m, izvede sodniški uradnik izvršilnega sodišča, primerno se oziraje na predpise §§ 850 do 853 o. d. z. Menimo pa, da je temu predpisu izpodbito dno s sedanjo premembo §§ 850 do 853 o. d. z., zlasti zato, ker je veljal predpis le za izvršilne naslove, ki so vsled tožbe izrekli, da se mora določiti meja med sosednimi zemljišči sploh ali gotova zahtevana meja. Takšni izvršilni naslovi pa utegnejo vsled novele odpasti načeloma.

IV.

Tendenca novega zakona je, vse neprilike in spore pri mejah rešiti enostavno in z majhnimi stroški v izvenspornem postopanju. Mejni spori nastanejo največ vsled motenja posesti ali vsled posega

v tujo lastnino. Kakšno bo torej razmerje med predpisanim izvenspornim postopanjem na eni strani ter med doslej navadno tožbo zaradi motenja posesti ali med lastninsko tožbo na drugi strani?

Pojasnila k cesarski naredbi v naredbeniku justičnega ministrstva ne odgovarjajo le akademično na to vprašanje, marveč dajejo za sodno prakso celo naslednja navodila.

Zadeve, ki jih je obravnavati v izvenspornem postopanju, ne spadajo na pravno pot. Če torej ne gre za motenje zadnje, nesporne posesti, nego nastane spor, kar se največkrat zgodi, zaradi negotovosti mej, tedaj ni uvesti pravde zaradi motenja posesti, ampak je stvar rešiti v izvenspornem postopanju za obnavljanje in popravljanje mej. V teh slučajih naj torej sodnik stranko napoti, da ne da zapisati tožbe, nego da predlaga popravo mej. Tožba, ki se vendar hoče, ali pa vložiti pismeno, naj se zaradi nedopustnosti pravne poti zavrne. Vendar pa je mogoče obenem ravnati s tako tožbo kakor s predlogom za popravo mej in tako uvesti izvensporno postopanje. Tako je tudi delati, če se sodnik prepriča šele tekom pravde, da gre za popravo meje. Ako tožene predlaga v pravdi uvedbo izvenspornega postopanja ali če navaja, da je vložil tak samostalen predlog pri sodišču, je to smatrati za ugovor nedopustnosti pravne poti. Kateri sodnik da naj nadaljuje postopanje, če se sporno postopanje prevede v izvensporno, to se reši po notranji razdelitvi opravil. Ako ostane stvar pri istem sodišču, je primerno, da sporni sodnik nadaljuje zadevo v izvenspornem postopanju, tudi če bi spadala po razdelitvi opravil pred drugega sodnika.

Razmerje lastninske tožbe k izvenspornemu postopanju je pač drugačno, ker izvensporno obnovno postopanje ne posega v uveljavljanje močnejše pravice in je lastninska tožba tudi dopustna proti pravoreku izvenspornega sodnika. Predlog na popravo meje torej ne ovira rešitve že uvedene lastninske pravde, v kateri ne gre za pravi mejni spor, je ne ovira tudi tedaj ne, če vrednost stvari ne presega sto kron. Večkrat pa bo imela lastninska tožba značaj čiste mejne zadeve. Če je torej že iz tožbe ali pozneje tekom postopanja jasno, da tožnik ne zahteva za-se natančno določenega zemljiškega dela, — nego določno označeno parcelo, koje meja je pa dvomljiva ali sporna, tedaj bo nasproti takšni lastninski

tožbi smel sodnik in bo smela nasprotna stranka postopati t a k o , k a k o r nasproti prej navedenim tožbam zaradi motenja posesti, ki merijo le na popravo mej.

Da se stranke tudi v slučajih prave posestne motitve pridobe za enostavnejše izvensporno postopanje, v ta namen določa delna novela, da sme sodišče v takih slučajih naložiti stroške postopanja in tudi zastopanja docela ali deloma tisti stranki, ki je dala povod k sporu. V drugih slučajih trpi vsaka stranka stroške svojega zastopnika.

Tako uradna pojasnila.

Ali ta ekstenzivna interpretacija se nam ne zdi popolnem utemeljena v besedilu cesarske naredbe, namreč kar se tiče uradnega postopanja sodnikovega. Stranka ima pravico, da zahteva sodno obnovitev ali popravo meje, — ima pa tudi pravico tožiti na zaščito in vzpostavitev prejšnje posesti. Zato takšne tožbe ne bi bilo »a limine« odklanjati, ampak bi bilo presoјati, ali zadeva spada v izvensporno postopanje, šele potem, ko se nasprotnik posluži svoje pravice po zmislu § 1. te novele, ko torej izrecno ali »implicite« ugovarja nedopustnost pravne poti.

Še manj bi bilo odklanjati lastninsko tožbo, če jej je povod ali podlaga mejni spor. Saj je v izvenspornem postopanju za popravljanje mej mogoče določiti meje le na podlagi zadnjega mirnega posestnega stanu ali vsled dejstva, da je ta posestni stan dvomljiv. Vprašanje lastnine se v tem postopanju ne da rešiti in je njega rešitev, ker se tiče močnejše pravice, tudi po noveli pridržano — vsaj do vrednosti 100 K — pravdni poti še po odločbi v zmislu § 2. novele. Lastninska tožba (»rei vindicatio, actio Publiciana«), gre na pripoznanje tožnikove lastnine in na kondemnacijo, da mora toženec izročiti tožniku sporni svet. Ni uvideti, zakaj naj bi se ta tožba ne obravnavala in rešila, če je meja spornega sveta dvomljiva, in zakaj naj bi se celo umaknila izvenspornemu postopanju, čegar izid se končno naj da zopet izpodbijati z močnejšo lastninsko pravico.

Bolj jasno je, da novo postopanje izključuje pravo »mejno pravdo«, »actio finium regundorum«. S to tožbo je trdil tožnik, da ni določene in vidne mejne črte v naravi, in je zahteval, da naj sodišče pravo mejo ovede in v naravi zaznami (a. f. r. simplex), oziroma naj mejo tako določi, da pripade sporni prostor njegovemu (tožnikovemu) zemljišču (a. f. r. qualificata). Takšni slučaji utegnejo

zares a priori spadati v postopanje in rešitev po cesarski naredbi. Rešitev vprašanj, ki so nastopala pri a. f. reg. qualificata, ali je pravilna meja, ki jo pretendira tožnik, ali pa meja, ki jo trdi toženec, torej vprašanj o dotičnih latninskih ali posestnih pravicah, bode pridržana lastninski pravdi, če bo sporni prostor presegel vrednost sto kron.

Kdaj se mora ustanoviti nova javna ljudska šola?

(Prispevek k § 59 državnega šolskega zakona.)

Pojavom, ki so v šestdesetih in sedemdesetih letih preteklega stoletja bolj in bolj zahtevali posplošenje izobrazbe, je vstregel državni šolski zakon z dne 14. maja 1869 drž. zak. št. 62. Uvedel je splošno šolsko dolžnost. Po § 21. tega zakona začenja šolska dolžnost z dopolnjenim 6. letom in traja do končanega 14. leta. Samoposebi umevna posledica uvedbe splošne šolske dolžnosti je bila, da so se morale ustvariti hkrati tudi potrebne garancije za njeno praktično izvršitev. Poskrbeti je bilo treba, da se ustanove učilnice, ki morejo v njih otroci zadostiti šolski dolžnosti. — To je državni šolski zakon storil v § 59, ki se glasi tako-le:

»Dolžnost ustanavljanja šol ureja deželna zakonodaja, držič se načela, da se mora ustanoviti šola na vsak način povsod, kjer se nahaja v okrožju ene ure in po petletnem poprečku več kakor 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo.«

Državni šolski zakon zaukazuje torej ustanovitev ljudskih šol in hkrati podaja temeljno navodilo, kdaj se mora ustanoviti nova šola. Določitev detajlov glede dolžnosti ustanavljanja šol prepušča državni šolski zakon deželni zakonodaji.

Na podlagi državnega šolskega zakona in v okviru določila § 59 tega zakona so se izdali v vseh kronovinah posebni deželni šolski zakoni, ki urejajo ustanovitev in vzdrževanje ljudskih šol ter šolski obisk. — Ti deželni zakoni so, kolikor prihajajo v pošteve slovenske pokrajine, naslednji:

Za Goriško: zakon z dne 6. majnika 1870 dež. zak. št. 30;
 za Istro: zakon z dne 30. marca 1870 dež. zak. št. 20;
 za Koroško: zakon z dne 17. januarja 1870 dež. zak. št. 12;
 za Kranjsko: zakon z dne 29. aprila 1873 dež. zak.
 štev. 21 in
 za Štajersko: zakon z dne 4. februarja 1870 dež. zak.
 številka 15.

Glede ustanavljanja ljudskih šol določajo vsi ti zakoni (§ 1) sledeče:

»Javna ljudska šola se mora ustanoviti povsod, kjer se nahaja v enem kraju ali v več v okrožju ene ure ležečih krajih, selih in samotnih hišah skupaj po petletnem poprečku najmanj 40 šoloobveznih otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo.«

Besedilo deželnih šolskih zakonov se v bistvu skoro popolnoma ujema z besedilom § 59 državnega šolskega zakona. Edini razloček je ta, da zahteva državni šolski zakon za ustanovitev nove ludske šole več nego 40 otrok, dočim zadostuje po spredaj omenjenih deželnih šolskih zakonih za ustanovitev šole že 40 otrok.

Prehajamo k vprašanju, kdaj se mora ustanoviti šola. — Pojasniti nam je treba troje:

- 1.) katere otroke je računati pri določitvi števila učencev, ki je merodajno za ustanovitev šole?
- 2.) kako se določi daljva do obstoječe šole in
- 3.) kako se določi vpoštevno število učencev?

1.

Javne ljudske šole so namenjene samo tistim otrokom, ki so po zakonu primorani obiskovati šolo; to so, kakor smo že omenili vsi otroci, ki so dopolnili šssto leto in še niso prekoračili 14. leta. — Kadar gre za ustanovitev nove javne ljudske šole, je toraj vpoštevati vse šoloobvezne otroke; otroci, ki so že zadostili šolski dolžnosti, ne prihajajo več v poštev.

Vpoštevati pa se morajo vsi šoloobvezni otroci brez izjeme, tudi tisti, ki uživajo olajšave glede obiskovanja šole. Po § 21. državnega šolskega zakona se smejo namreč dovoliti otrokom zadnjih

dveh letnikov posebne olajšave glede obiskovanja šole. Na take olajšave se ni ozirati, kadar se ustanavlja nova šola, kajti tudi pri otrocih, ki uživajo olajšave, ni prenehala zakonita šolska dolžnost. — Predpis §-a 11. drž. šolskega zakona, da se pri določitvi števila učnih moči tisti otroci ne vpoštevajo, ki imajo glede obiskovanja šole posebne olajšave, je za ta specijalni primer veljavna izjema, ki se ne sme analogno vporabiti, kadar gre za ustanovitev nove šole. (Razsodba upravnega sodišča z dne 28. junija 1893 št. 2323. B. št. 7347.)

Pač pa se ne smejo všteti tisti šoloobvezni otroci, ki so po zakonu oproščeni obiskovanja javne šole. To so po § 23 državnega šolskega zakona vsi tisti otroci, ki obiskujejo višje šole, ali obrtne ali kmetijske šole oziroma strokovne tečaje, dalje vsi tisti otroci, ki zaradi telesnih ali duševnih hib ne morejo hoditi v šolo in pa vsi otroci, ki se uče doma ali po zasebnih učiliščih. Ker šolski zakon vse te otroke sam oprošča obiskovanja javne ljudske šole, je pač naravno, da se jih ne sme računati, če gre za vprašanje, ali se mora ustanoviti javna ljudska šola ali ne.

Pravico do javne ljudske šole imajo, tega ni treba posebej poudarjati, samo a v s t r i j s k i d r ž a v l j a n i. Avstrijski državljani imajo pravico do šole, brez ozira na to, ali so občinci tiste občine, kjer se naj ustanovi šola, ali ne. — Po določitvi občinskih redov nimajo občine — razun, kjer zakon določa izjemo pravice, zabraniti vnanjcem prebivanja na svojem ozemlju. Iz tega izvajamo, da se morajo pri ugotovitvi potrebe nove javne ljudske šole vpoštevati ne samo otroci občanov, temveč tudi otroci tistih vnanjcev, ki v občini prebivajo. (Razsodba upr. sodišča z dne 7. junija 1901, št. 4494, B. št. 382). — Koliko časa že bivajo vnanjci v občini, oz. koliko časa bo trajalo njih bivanje v občini, je povsem nerelevantno. Zakon ne zahteva določene dobe prebivanja, zadostuje marveč dejstvo samo, da vnanjci v resnici prebivajo v občini. (Razs. upr. sodišča z dne 7. junija 1913 št. 6182, B. št. 9648.). — Razun spredaj omenjenih izjem se morajo torej vpoštevati vsi šoloobvezni otroci avstrijskih državljanov, naj si so občinci ali pa vnanjci.

Merodajni moment je, da otrok v šolskem okolišu p r e b i v a. Otroci, ki ne prebivajo v šolskem okolišu, temveč se v njem nahajajo le začasno, se ne smejo vračunati v število učencev, ki je merodajno, ali se mora ustanoviti nova šola ali ne.

Kako je umevati izraz »prebivati«? — Da raztolmačimo pravilno ta izraz, je treba, da ugotovimo namen zakonodajalčev. Po §§ 9 in 10 zgoraj navedenih deželnih šolskih zakonov se mora za vsako novo ustanovljeno javno ljudsko šolo določiti šolski okoliš. Predmet všolanja, ki o njem govorita §§ 9 in 10, je ugotovitev šolskega okoliša. Vsaki šoli se pridele posamezni kraji, krajni deli ali hiše, ne pa določene osebe. Za namen všolanja označuje § 10, da se omogoči vsem v šolskem okolišu prebivajočim šoloobveznim otrokom vsprejem v šolo. Ako določa nadalje § 11, da se sme zunaj šolskega okoliša prebivajočim otrokom dovoliti vsprejem v šolo le pogojno, potem je treba iz besedila §§ 10 in 11 izvajati, da se sme otrokom, ki prebivajo v šolskem okolišu, prištevati samo tiste otroke, ki redno in trajno prebivajo v šolskem okolišu. O tistem pravimo, da prebiva v kraju, ki se je v njem naselil z namenom, da trajno ostane. Izraz »prebivati« je torej umevati tako, kakor izraz »prebivati« v § 66 sodnega pravilnika z dne 1. avgusta 1895 drž. zak. št. 111. (Razs. upr. sodišča z dne 19. februarja 1902, št. 1653, B. št. 860). — Kdor se v šolskem okolišu nastani samo za čas šolskega pouka, z namenom, da obiskuje šolo, o tem se pač ne more soditi, da se je v šolskem okolišu naselil z namenom, da v njem trajno ostane.

Nasprotovalo pa ne bi samo besedilu §§ 10 in 11 deželnih šolskih zakonov, temveč tudi pravilu § 62 državnega šolskega zakona in pa določilu člena 5. zakona z dne 25. marca 1862 drž. zak. št. 18 (državni občinski zakon), ako bi se naprtilo občini breme za šolske namene edino le radi tega, ker pošiljajo svoje otroke v šolo vnanjci, ki nimajo svojega rednega bivališča v občini. Po § 62 državnega šolskega zakona morajo občine skrbeti za potrebne šole. V področje občine segajo samo tiste zadeve, ki se tičejo v prvi vrsti njenega lastnega interesa in ki jih more občina v svojem območju z lastnimi močmi preskrbeti in izvršiti. Nedvomno je, da bi se občini naprtilo neopravičeno breme, ako bi morala ustanoviti šolo zgolj radi tega, ker so se pri določitvi števila šoloobveznih otrok vpoštevali otroci, ki ne spadajo v šolski okoliš, temveč so v občini samo v ta namen, da obiskujejo šolo. (Razs. upr. sodišča z dne 9. novembra 1898. št. 5415. B. št. 12.129.)

Za otrokovo redno prebivališče je praviloma smatrati prebivališče njegovih staršev. — Ako prebivajo starši v šolskem okolišu,

se mora njih otroke vpoštevati, pa naj si so tudi vnanjci; ako pa ne prebivajo starši v šolskem okolišu, potem se njihovih otrok ne sme vračunati, kadar se ustanavlja nova šola.

Drugače je seveda, ako ima otrok v šolskem okolišu ločen od svojih staršev svoje lastno trajno prebivališče. To se dogaja, ako pošljejo starši, ki morajo radi pridobitnih ali rodbinskih razmer živeti ločeno od svojih otrok, svoje otroke v drug kraj z namenom, da otroci ondi trajno ostanejo. V tem primeru imajo starši za-se in otroci za-se lastno prebivališče. To se sicer ne godi pogostoma, vendar je možno. Če ima od svojih staršev ločen otrok v šolskem okolišu za svojo osebo trajno prebivališče, ga bo seveda vpoštevati, kadar se ugotavlja število šoloobveznih otrok. Ako otrok ne živi skupaj s svojimi starši v šolski občini je treba toraj vselej ugotoviti, ali ima otrok v šolski občini svoje prebivališče ali ne. Če stanujejo otroci samo začasno v občini, ali če so se v šolski občini nastanili zgolj radi tega, da hodijo v šolo in da se po končani šoli zopet vrnejo na svoje pravo bivališče, potem njihove samo začasne navzočnosti v občini ne bo smatrati za redno prebivanje, ki edino odločuje, ali je otroka pri ustanovitvi šole vpoštevati ali ne.

Za bivališče otrok, ki so jim pomrli starši, je smatrati tisti kraj, kjer jih je nastanil njih varuh z namenom, da v njem trajno ostanejo. (Razs. upr. sodišča z dne 19. februarja 1902 št. 1653 B. št. 860).

2.

Nadaljni pogoji, ki se zahteva za ustanovitev nove javne ljudske šole je, da imajo otroci do obstoječe šole dlje nego 4 km. Za ustanovitev nove šole se zahteva, da je v kraju, oziroma v več krajih eno uro na okoli skupaj vsaj 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo. Merodajna je oddaljenost stanovanja šoloobveznih otrok do obstoječe šole. Ako so posamezni deli občine, oziroma posamezne hiše več nego 4 km oddaljene od obstoječe šole, je to samo po sebi brez pomena, ako ne prebivajo v teh občinskih delih, oziroma hišah otroci, ki so dolžni hoditi v šolo. V pošteev prihaja samo oddaljenost tistih hiš, ki v njih stanujejo šoloobvezni otroci. — Pri ugotovitvi vpoštevnega števila otrok, se smejo toraj vpoštevati samo tisti otroci, ki so njih stanovanja več nego 4 km oddaljena od obstoječe šole, torej samo tisti otroci, ki

imajo več nego 4 km dolgo pot do obstoječe šole. (Razs. upravn. sodišča z dne 19. oktobra 1907 št. 9291. B. št. 5437).

Šola, ki se mora do nje izmeriti daljavo, je tisto poslopje, ki je trajno namenjeno za učne namene. — Ako so posamezni razredi radi nedostajanja prostora nastanjeni v zasebnih hišah, ne pridejo pri določitvi daljave v poštev v zasebnih hišah nameščeni razredi, temveč samo redno šolsko poslopje. (Razsodba upravnega sodišča z dne 11. marca 1904 št. 2487. B. 2453). Oddaljenost do šole je premeriti po daljavi najkrajše javne poti, ki drži do šole. V poštev prihaja toraj praviloma vedno najkrajša javna pot. To je povsem naravno, ako uvažujemo, da morajo za udobnost in varnost prometa na vseh javnih potih skrbeti občine in politična oblastva. Ako je krajša pot do šole samo začasna, n. pr. za časa snežnih zametov ali poplav nerabna, to še nikakor ne opravičuje, da bi se smelo meriti daljavo do šole po boljši a daljši poti. — Dejstvo, da je krajša javna pot začasno neuporabna, pač upravičuje po zmislu § 2 deželnih šolskih zakonov ustanovitev ekskurendnega (zasilnega) poduka, ne more pa biti merodajno pri rešitvi vprašanja ali se naj ustanovi nova javna ljudska šola ali ne. (Razsodba upravnega sodišča z dne 26. novembra 1886, št. 3115, B. št. 3269).

Ako bivališča učencev s šolskim poslopjem sploh niso zvezana z javno potjo, ali ako se pride od bivališča do javne poti, ki vodi do šole, samo po zasebni poti, se premeri daljava do šole, ozir. do javne poti po tisti zasebni poti, ki jo smejo uporabljati dotični otroci. (R. upravnega sodišča z dne 2. aprila 1897 št. 1907, B. št. 10.575).

Daljave od otroških bivališč do šole mora, ako niso nesporno doznane, izmeriti posebna uradna komisija.

Ako v eni sami vasi ni toliko šoloobveznih otrok, da bi se zanje morala ustanoviti nova šola, se smejo pritegniti tudi otroci iz sosednih vasi ali selišč, vendar pa se v tem primeru zahteva, da leže vse te vasi, sela in samotne hiše eno uro na okoli. — Ako naj se ustanovi šola za več vasi, ozir. selišč skupaj, je torej treba, da leže vse te vasi ozir. selišča tako, da od nove šole, ki se naj ustanovi, niso več oddaljene kakor eno uro hodá. Daljava selišč ozir. hiš se izmeri od nameravane šole. Nameravana šola je izhodišče, oziroma središče, ki se po njem izmeri okrožje; obseg okrožja pa se ugotovi po velikosti polumera, ki je v zakonu dotočen na eno

pešuro. V spornih slučajih se morajo daljave posameznih sedišč ozir. hiš do nove šole ugotoviti komisijonelno.

3.

Prehajamo k zadnjemu vprašanju: Kako se določi število učencev, ki je merodajna za ustanovitev nove šole.

Za ustanovitev šole je treba, da je po petletnem poprečku vsaj 40 otrok, ki morajo obiskovati več nego 4 km oddaljeno šolo. Petletno poprečno število otrok dobimo s preprostim računom. Sešteti je treba število učencev v petletnem razdobju, in svoto deliti s 5. Kvocijent, ki ga dobimo s to delitvijo, je 5letno poprečno število. Ako znaša petletno povprečno število vsaj 40, je treba ustanoviti novo šolo; ako pa je število manjše nego 40, potem po zakonu niso dani pogoji za ustanovitev nove šole.

Število učencev tekom šolskega leta ni vedno enako, temveč se spreminja. Med letom vstopajo novi učenci in izstopajo učenci, ki so izpolnili šolsko dolžnost ali ki so se preselili v drug kraj. Navadno je število učencev začetkom šolskega leta večje, nego ob sklepu leta.— Nastane vprašanje, katero število je merodajno? Ali se mora pri določitvi petletnega poprečnega števila učencev vpoštevati največje ali najmanjše število v vsakem posameznem letu vpoštevnega petletnega razdobja?

Upravno sodišče je dolgo časa zastopalo mnenje, da se sme pri določitvi števila učencev vpoštevati samo zaključke šolskih let, pozneje je svoje pravno naziranje spremenilo in uveljavilo načelo, da je vpoštevati vedno največje število učencev tekom vsacega šolskega leta.

Ako preračunimo poprečno število učencev po zaključkih posameznih šolskih let, ne vpoštevamo tistih učencev, ki so tekom leta izstopili iz šole. Poprečno število, ki ga preračunamo na podlagi zaključkov šolskih let, podaja popreček najnižjega števila učencev, ne pa popreček vseh učencev ki so obiskovali šolo.

V število učencev vsacega posameznega leta je všteti tudi tiste učence, ki v šolskem letu še le vstopijo v šoloobvezno starost, dalje tudi tiste otroke, ki so tekom leta po končani šolski dolžnosti izstopili iz šole. Nasprotno naziranje je pomotno in brez pravne podlage, kajti za pouk otrok se mora skrbeti dotlej, dokler so otroci dolžni hoditi v šolo. Za pouk mora biti poskrbljeno tudi v

tistem letu, ko vstopi otrok v šoloobvezno starost, oziroma ko izstopi iz te starosti. — Vpoštevati se morajo torej vsi otroci, ki so bili v vsakem posameznem letu merodajnega petletnega razdobja dolžni hoditi v šolo. (Razsodba upravnega sodišča z dne 12. maja 1911, št. 5470, B. št. 8246, in z dne 26. oktobra 1911, št. 11.141, B. šte. 8496).

Za ustanovitev šole oziroma za določitev vpoštevnege števila učencev so merodajne dejanske razmere v petletnem razdobju pred ugotovitvijo potrebe nove šole. Spremembe, ki nastanejo še-le po preteku ugotovljenega petletnega razdobja, ne prihajajo v poštev.

Za ustanovitev nove šole merodajni moment se namreč ne sme na ta način ugotoviti, da se dožene individualno tiste otroke, ki bodo svojčas obiskovali novo ustanovljeno šolo; podlaga za ugotovitev potrebe nove šole je temveč število učencev, ki se je dognalo v preteklem petletnem razdobju. Zakon domneva, da bo ostalo število šoloobveznih otrok tudi v prihodnosti približno tisto, kakor se je dognalo v daljšem razdobju pred ugotovitvijo v razdobju, ki je navadni fluktuaciji prebivalstva podvrženo.

Ako zakon določa, da se mora javna šola ustanoviti, kjer se nahaja po petletnem poprečku vsaj 40 šoloobveznih otrok, je pač samo po sebi umevno, da treba pri preračunanju števila otrok vpoštevati samo tiste dejanske razmere, ki so obstajale v določenem petletnem razdobju glede šoloobvezne starosti, prebivališča in drugih merodajnih podatkov šolskih otrok. — Ako bi vpoštevali spremembe, ki se pojavijo šele po preteku petletnega razdobja, ne bi imeli več petletnega poprečka, ki ga zahteva zakon. (Razs. upr. sodišča z dne 14. junija 1905 št. 6683, B. št. 3634).

Dr. B. S.

Dr. Leonidas Pitamic: Parlamentarno sodelovanje pri državnih pogodbah v Avstriji.

I.

V zbirki »Wiener staatswissenschaftliche Studien«, ki jo izdajata prof. Bernatzik in Philippovich, je izšla pred kratkim kot prvi sešitek 12. zvezka izpod peresa našega rojaka dr. Pitamica nova znanstvena študija pod naslovom: »Die parlamentarische Mitwirkung bei Staatsverträgen in Oesterreich«. ¹⁾

S predmetom te študije nas je pisatelj že seznanil v kratkem sestavku, objavljenem v lanskem slavnostnem zborniku »Slovenskega Pravnika«. Zato sem lahko v tem referatu krajši, kakor bi sicer zahtevala vrednost dela, o katerem mi je poročati, ker smem mnogo presumirati. Izhodišče in takozvana »sedes materiae« sta določbi čl. 6 drž. osnovnega zakona z dne 21. decembra 1867 št. 145 drž. zak. o izvrševanju vladne in izvršilne oblasti in § 11 zakona z dne 21. decembra 1867, št. 141 drž. zak., s katerim se spreminja osnovni zakon o državnem zastopstvu z dne 26. februarja 1861. Nesporna vsebina teh določb je, da sklepa državne pogodbe cesar, da pa je za veljavnost trgovinskih in onih državnih pogodb, ki obremenjujejo državo ali nje dele ali obvezujejo posamezne državljanke, potreba pritrenja državnega zbora.

V teh določbah ni na prvi pogled nič nejasnega. Poslanski zbornici l. 1867 se je videl od ustavnega odbora izdelani osnutek tako enostavno jasen, da ga je sprejela v vseh treh čitanjih brez debate; le gosposka zbornica se je nekaj z njim bavila, a ni se niti približno dotaknila vseh onih vprašanj, ki nastajajo pri globjem razmišljanju in ki so se pozneje v praksi pokazala ter v teoriji povzročila celo literaturo. Ta vprašanja so le v postranski meri vpra-

¹⁾ V 3. letniku »Vede« za l. 1913 na str. 470 sem se bavil s prvo znanstveno publikacijo dr. L. Pitamica, ki v isti zbirki Bernatzik-Philippovichovi razpravlja o »pravici poslancev do dijet«. Na podlagi nove študije, o kateri sem ta referat spisal že pred meseci, se je gosp. pisatelj dr. Pitamic habilitiral za državno pravo na vseučilišču dunajskem.

šanja interpretacije, marveč posegajo v mejne sfere državnega in mednarodnega prava in pravnega pojmovanja sploh.

Predmet torej ni samo teoretično interesanten, ampak tudi praktično hvaležen. Pisatelj dr. Pitamic ga je obdelal s skoraj minucijozno natančnostjo. Pri tem mu je dobro služilo, da je imel radi svojega mesta v centralni službi pristop do obilnih raztrošenih virov, ki jih je znal spretno in vestno porabiti.

Delo je razdeljeno v enajst poglavij in začenja z »vzorci avstrijske ustave« (I.), nadaljuje z »avstrijsko ustavno zakonodajo in prakso do l. 1867« (II.) in pride šele v III. poglavju, »zakonodaja iz l. 1867 in 1869« do svojega naravnega izhodišča; pisatelj je torej ubral takozvano historično pot. To je stvar okusa. *Laband* je nekje grajal to navado pisateljev, ki začno svoja dela z Adamom. Zgodovinski razvoj vsakega pravnega inštituta je lahko zanimiv, odločilno pa je za vprašanje, ali in kako daleč se naj poseže nazaj, to, če more zgodovina nuditi gradivo za razumevanje veljavnega prava, in ravno v tem pogledu se mnogo greši. Ta očitek pa pisatelju ne velja. Izvor parlamentarnega vpliva na državne pogodbe je francoska revolucija. Tu pisatelj zaštavi in na velezanimiv način kaže, kako je prišlo vprašanje v tok z interpelacijo Mirabeauja: »la nation doit - elle déléguer au roi l' exercise du droit de la paix et de la guerre?«, opiše potek debate in ugotovi dejstvo, da je že v tej debati najti skoro vse termine in vsa razločevanja, ki se jih je pozneje posluževala teorija in praksa.

Mimogrede: Ali bi bilo Mirabeaujevo vprašanje danes mogoče? Stoletni razvoj Evrope od francoske revolucije ne pomenja tudi stoletnega napredka!

V belgijski ustavi iz l. 1831, ki je njene določbe že skoraj dobesedno prevzela pruska ustava iz l. 1850, katera je zopet služila za neposredni vzorec našim ustavnim določbam, se vidi že vpliv po padcu Napoleona nastopile reakcije na eni in zopet oživelih liberalnih idej na drugi strani. Belgijska ustava je kompromis obojih stremljenj in ravno v določilih te ustave v državnih pogodbah je videti izraz tega kompromisa: Kralju se prizna pravica z dolžnostjo, da je gotove pogodbe predložiti parlamentu v potrditev. To je izraz pojavljajoče se ideje pravne države, da je obveznost državljanov le možna, ako pritrdi od njih samih izvoljeno zastopstvo.

Ustavna zakonodaja in praksa od l. 1848 do 1867 lavira in nudi malo zanimivega.

Zakonodaja l. 1867. in 1869. se, kakor že poudarjano, ni globlje s predmetom pečala, le toliko je ugotoviti, da se je smatralo pogodbe, ki jim manjka potrebno pritrjenje državnega zbora, za pravno neveljavne.

V prehodnem (IV.) poglavju (pojem in oblike državnih pogodb) omeji pisatelj pogodbe glede subjekta na državne, glede objekta na zadeve državnega imperija, opiše oblike sklepanja in se loti vprašanja, kako je spraviti v sklad z zakonom prakso, da sklepajo pogodbe razni državni organi, ko pristoji pravica edinole vladarju. Da bi oni organi postopali z od vladarja delegirano pravico, kakor trde znameniti teoretiki, zlasti Laband, zanikuje pisatelj; on smatra v soglasju z Zornom delegacijo, ker v ustavi o njej ni govora, za ustavolomno, dokazuje iz prakse, da v večini slučajev delegacija sploh ni podana, in pride do zaključka, da podlage za rešitev vprašanja ni iskati v državnem, ampak v mednarodnem pravu, ki priznava poleg vladarja tudi drugim organom samostojno kompetenco.

S tem je podal pisatelj svoj temeljni nazor, ki ga teoretično razvija v naslednjem (V.), sredotočnem in najvažnejšem poglavju: »o pravnem pomenu sodelovanja državnega zbora pri državnih pogodbah«.

Teorija pozna troje glavnih smeri: mednarodno pravno (Ernst Meier, za Avstrijo Neumann, Kafka), po kateri je pritrjenje državnega zbora za mednarodnopravni obstoj pogodbe bistveno in potrebno, — državnopravno (Gneist, Labaud, za Avstrijo Spiegel, Herrenritt), ki smatra, da so pogodbe že pred pritrjenjem in brez pritrjenja parlamenta mednarodnopravno veljavne in državoobvezne, in pripisuje parlamentarnemu pritrjenju le pomen za državnopravno izvedbo pogodbe, — in varijacijo prve v tem zmislu, da je sicer parlamentarno pritrjenje bistveno in potrebno za obstoj pogodbe, da pa pogodba do pritrjenja ni absolutno neveljavna, ampak le relativno, da tvori pritrjenje le suspenzivni pogoj veljavnosti; glavni zastopnik te smeri je Unger.

Dr. Pitamic ugotavlja sicer, da stoji naša ustava na stališču prve smeri, sam pa se drži državnopravne smeri, izhajajoč iz tega, da je državne pogodbe kot institut mednarodnega prava presoјati

edinole iz tega prava in da radi heterogenosti in medsebojne izključljivosti mednarodnega in državnega prava to sploh ni v stanu posegati v zadeve mednarodnega prava in zanje dajati pravnih pravil. Pritrjujem povsem tej tezi, toda do pisateljevega zaključka radi tega še ne morem priti, ker ta teza za rešitev vprašanja ni odločilna.

Vprašanja, ali je nastopilo zedinjenje volje pogodbenikov, v kateri obliki se naj to zgodi in kakšne so pravne posledice tega zedinjenja, je vsekakor rešiti samo iz mednarodnega prava; od tega pa je ločiti vprašanje o legitimaciji za sklepanje državnih pogodb; to je presojati edinole iz državnega prava pogodbenih držav. Pogodbene izjave dajejo tudi pri jurističnih osebah samo ljudje. Ali pa je taka izjava pravno izjava jur. osebe, to je, ali se mora njej prišteti, to je odvisno od vprašanja, ali je bil oddajatelj pogodbene izjave upravičen, nastopati v imenu jur. osebe. Za to vprašanje pa more biti edino merodajna ustava juristične osebe, z uporabo na državo: njeno državno pravo.

Odločilno vprašnje je torej, ali gre medsebojna izključljivost mednarodnega in državnega prava ali splošno dveh heterogenih pravnih redov tako daleč, da, če je glavni del kakega dejanskega stanu podrediti enemu pravnemu redu, je treba izključno vsa vprašanja podvreči temu pravnemu redu, četudi so sicer podvržena drugemu? Tega vprašanja pa se pisatelj dotakne le mimogrede, ko skuša ovreči Labandov pravilni nazor. Tu bi se bil moral pisatelj bolj poglobiti v problem. Labandov argument glede jurističnih oseb privatnega prava, katerih pravna dejanja se presojajo po privatnem pravnem redu, vprašanje legitimacije njih zastopstva pa iz štatutov, torej heterogenega, za notranje razmere in zastopstva na zunaj edino merodajnega štatutarnega pravnega reda, — zavrača dr. Pitamic z ugovorom, da tvori obvezna razglasitev štatutov glede zastopstva jur. osebe presumpcije splošne znanosti, v mednarodnem pravu pa to glede državnih ustav ne velja. Ta ugovor je malo prepričevalen. Tu bi se morala študija raztegniti na ves problem takozvanih prejudicialnih pravnih razmerij, kjer najdemo isto prikazen.

Vprašanje se seveda, kakor sploh vsa mejna vprašanja, ki trkajo na temelje pravnega pojmovanja, ne bo dalo nikdar rešiti do absolutne evidentnosti in se bode navsezadnje odločiti za ono rešitev, ki je enostavnejša, razumljivejša. In tu, mislim, se bo težišče nagibalo na pisateljevim dokazom nasprotno stran. Čemu naj bi

se vprašanje o legitimnem zastopstvu države moralo presojati iz mednarodnega prava, če država to že v svoji ustavi reši? Čemu segati po nenapisanem, meglenem mednarodnem pravu, če imamo zadostne določbe državnih osnovnih zakonov? Čemu iskati konflikta med dvema pravnima redoma, ko lahko izhajata drug poleg drugega? Čemu ločitev med mednarodno obveznostjo in državno-pravno izvedljivostjo, in končno priznanje, da je prva brez druge vendarle — fraza in neizpolnitev obvezne pogodbe vsled državno-pravne neizvedljivosti »posebno težko kršenje mednarodnega prava« (str. 111)?

Tudi ugovori, da bi se moralo v ratifikacijskih listinah pritrjenje parlamenta omeniti in eventualno naknadno pritrjenje pogodbenemu nasprotniku naznaniti, kar pa se ne zgodi, niso prepričevalni. Sklicevati se na »običajno pravo« radi tega, ker se je od leta 1867. tu in tam zoper ustavo grešilo, pomeni isto, kakor negirati znani čl. XIX. osnov. zak. zato, ker še do danes ni popolnoma izveden.

Frapira vsekakor, da zavrača pisatelj Heilbronna, ki zavzema ekstremno stališče, da tudi v Zedinjenih državah Severne Amerike sodelovanje senata mednarodnopravno ni relevantno. Ondi določa ustava, da je sodelovanje senata potrebno pri vseh pogodbah. Zdi se mi, kakor bi bila ravno ta okolnost, da je v ustavah evropskih držav parlamentarno sodelovanje omejeno le na gotove pogodbe, povzročila vso kontroverzo.

V naslednjih poglavjih »oblika sodelovanja« (VI.), »državne pogodbe, katerih parlamentarno obravnavanje ustavni zakoni izrecno predpisujejo« (VII.), »izvedbeni zakoni« (VIII.), »kompetenca deželnih zborov« (IX.), »državna pogodba in zasilna naredba« (X.) in »stališče parlamenta glede razveljavljenja drž. pogodb«, pravna moč »pogodbenih zakonov« (XI.) razpravlja dr. Pitamic o v naslovih navedenih vprašanjih s poprej označenega teoretičnega stališča. Za referat se nudi tu malo, da bi širje zanimalo. Le še dvoje opazk.

Pisatelj je mnenja, da po mednarodni teoriji ni uporabna na mednarodne pogodbe, ki jih je parlamentarno odobriti, pot zasilne naredbe (§ 14), ker je parlamentu le sodelovati pri državnih pogodbah kot pravnih opravilih, »odredbe« po § 14 pa ne spadajo med pravna opravila, in očita nasprotnim nazorom (Kafka, Fleischmann) nedoslednost. Po mojem mnenju neopravičeno. Kakor pri zakonodaji, tako je pri gotovih državnih pogodbah vladar vezan na sodelovanje

parlamenta. Na sebi umestni in le vsled zlorabe zloglasni § 14 pa ima le ta zmisel, da vladarja pod gotovimi pogoji oprosti obveznosti parlamentarnega sodelovanja in podeljuje vladarjevim »odredbam« provizorno isto veljavo, kakor jo zadobe sicer le s sodelovanjem parlamenta. Zakaj bi se to ne dalo uporabiti tudi na državne pogodbe?

Dr. Pitamic izreka, da je pot, ki jo je avstrijska vlada pri uporabi § 14 na državne pogodbe (ces. naredba z dne 22. maja 1899, št. 102 drž. zak.) ubrala, totalno zgrešena. To pa le toliko, da je vlada ločila cesarsko naredbo, s katero se razglas sklenjene državne pogodbe po § 14 odreja, od razglasa pogodbe same, a materijalno se način, ki ga avtor označuje za pravnega, krije z grajanim.

Bilo bi še marsikaj omeniti, a prekoračil sem že meje referata. Knjiga, ki se poleg že omenjenih vrlin odlikuje po živahnem, a prijetno čitljivem slogu, dela čast avtorju in obogatuje našo državno-pravno literaturo glede vprašanj, ki bodo postala ravno vsled današnjih svetovnih dogodkov posebno aktualna.

Dr. Št. Ságadin.

II.

V ugledni reviji »Wiener staatswissenschaftliche Studien« srečamo že v drugič svojega rojaka dra. Pitamica z delom iz državnega prava. Leta 1913. je bil priobčil v XI. zvezku svojo študijo o »Pravici poslancev do dijet«, ki jo je tudi »Slov. Pravnika« ocenil.

Sedanje znanstveno delo nam kaže tematično in sestavno lep napredek.

V njem obravnava Pitamic vprašanje, ki je ravno sedaj, ko se bodo v kratkem po vojni sklepale nove mednarodne pogodbe, največjega pomena.

Za nekak predhod in uvod svojemu delu je Pitamic že l. 1914. v jubilejni številki »Slov. Pravnika« priobčil razpravo »Sodelovanje avstrijskega državnega zbora pri mednarodnih pogodbah«. ¹⁾ Kar je ondi na kratko označil, to je v novem delu zelo skrbno in natančno obrazložil in sicer v poglavjih I. do VI.

Dr. Pitamic nam kaže tu najprvo, kako so se določbe o mednarodnih pogodbah v naše ustavne zakone povzele neposredno po členu 48. pruske ustavne listine iz leta 1850., ki je zopet skoraj do-

¹⁾ Glej »Slovenski Pravnika« I. 1914, str. 241—250.

besedno prevzeta iz belgijske ustave z dne 25. februarja 1831. Potem navaja historičen postanek sedaj veljavnih pravil preko Pillerstorfove ustave iz leta 1848. kromeriškega ustavnega načrta, državne ustave iz leta 1849., oktoberske diplome in februarskega patenta. Ta pravila so sedaj v členu 6. drž. osnov. zakona z dne 21. decembra 1867, drž. zak. št. 145 o uporabi vlade in izvrševalne oblasti in pa v § 11 zakona z dne 11. decembra 1867, drž. zak. št. 141 o državnem zastopu.

Obe določbi se ne vjemata, da, pri prvi se zdi, da si sama sebi nasprotuje, ko določa v prvem stavku izključno kompetenco cesarjevo, dočim zahteva v drugem za »veljavnost« gotovih mednarodnih pogodb »pritrditve« državnega zbora. Je li ta za veljavnost res potrebna? Pitamic to zanika ter trdi, da je za »veljavnost« mednarodnih pogodb v Avstriji potrebna le slovesna obljuba cesarja ali vlade; to pa vsled nekega partikularnega mednarodnega običajnega prava, ki je tu edino merodajno. Državno pravo pride le v poštev, ko gre za uveljavljenje določb mednarodnih pogodb, nima pa moči, da bi po svojih ustavnih določilih moglo poseči v mednarodno pravo; kjer se kroga obeh pravnih redov ne dotikata, se morebitni konflikti ne derogirajo, ampak ignorirajo.

Če bi postajale mednarodne pogodbe res šele po pritrditvi avstrijskega parlamenta veljavne, bi se bilo to zdavna že naznanilo vsem državam, kakor se jim naznani vsaka sprememba v osebi vladarja, ali pa v bistvu države. A to se tudi po letu 1867. ni zgodilo in tudi v cesarjevih ratifikacijskih listinah ni nikjer govora o sodelovanju parlamenta. (Berlinska pogodba se je n. pr. šele 4 mesece po ratifikaciji predložila parlamentu.) Tam pa, kjer se državni zbor bavi s tako mednarodno pogodbo, ni dopustna niti inicijativa niti amendiranje; pogodba se sme le v celoti sprejeti ali zavreči. Kaj, ako se to zadnje zgodi? O tem meni pisatelj le prav na kratko (str. 57), da je stvar politične modrosti vlad, preprečiti tak konflikt in da ni poklicana pravniška veda, premostiti nasprotstva med državnim in mednarodnim pravom. Faktično se dosedaj, kolikor posnamo iz knjige, tak slučaj ni pripetil.

V nastopnem poglavju VII. navaja pisatelj v res skrbno sestavljenem pregledu one pogodbe, ki so po ustavnih zakonih podvržene parlamenarnemu obravnavanju. Deli jih po besedilu ustavnih določb v mednarodne pogodbe, ki vežejo posamezne državljane, ki obre-

mene državo ali njene dele, v trgovinske pogodbe in v pogodbe o spremembi ozemlja. Pri teh se dotakne Pitamic takozvanih »mirov-
nih pogodb« ter pobija po vsej pravici Ungerjevo naziranje, da so te
pogodbe, ker baje izvirajo iz pravice cesarjeve, napovedati vojno
in sklepati mir, lahko odtegnejo parlamentarni odobritvi, češ, da so
pogodbe svoje vrste. Pisatelj dokazuje, da so ravno v teh mirov-
nih pogodbah prvine skoraj vseh dosedaj označenih pogodb ter da je
zato sodelovanje parlamenta potrebno.

Dr. Pitamic govori potem o takozvanih izvedbenih zakonih, to
so oni, ki uveljavljajo mednarodne pogodbe v notranjščini države,
nadalje o kompetenci deželnih zborov, ki jo priznava le za uveljav-
ljanje pogodb, in še te v redkih izjemah, kakor n. pr. pri vtelesenju
Spića in okolice k Dalmaciji po berolinski pogodbi.

Nadaljno vprašanje, se li lahko uveljavlja mednarodna pogodba
s §-om 14., reši Pitami pritrjevalno, zahteva pa popolno analogijo k
normalnemu uveljavljanju parlamentarnim potom. Slednjič se bavi
pisatelj s stališčem parlamenta pri razveljavljanju pogodb.

Ne trdimo preveč, če še povemo, da je pisatelj tudi tu oral —
izvzemši Teznerjeve razprave — še precej neobdelano ledino. Delo
je zelo vestno in koncizno sestavljeno, semtertja, posebno v začetku,
motijo morda podolgasti francoski citati, sicer pa je v njem izčrpa-
nega ogromno znanstvenega in legislativnega gradiva, ne da bi pri
tem trpela preglednost in jasnost razprave.

Dr. R. pl. A.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Če je menični zavezanec podpisal izpolnjeno menico in je kasneje
menica dobila brez njegovega pritrdila domicilski zaznamek, ne
more proti njemu niti dobroveren pridobitelj menice uveljavljati
pravic, ki se opirajo na domicilovanje.

(Plenis. sklep c. kr. vrhovnega sodišča z dne 13. aprila
1915, prez. 119/15. — Knjiga judikatov št. 219.)

Vprašanje, ali mora menični zavezanec pustiti veljati proti
sebi poznejšnji domiciljski pristavek na menici, ako menico vtožuje

dobroveren pridobitelj, se je v pravosodju vrhovnega sodišča izza 60 let prejšnjega stoletja do sedanjega časa reševalo vedno različno. V zadnjih letih je prevladalo mnenje, da nima veljave poznejšnji domicilski zaznamek nasproti meničnim zavezancem, ki niso pritrčili temu pristavku na menici.

Zato se je pomnožen senat bavil iznova s tem pravnim vprašanjem in sklenil, da se vpiše zgoraj navedeni pravni stavek v knjigo judikatov.

R a z l o g i.

Za odločbo je v prvi vrsti merodajno, ali je v posameznem slučaju toženec menico podpisal, potem ko so bili izpolnjeni njeni bistveni sestavni deli, ali pa jo je bil podpisal *in bianco*.

Ako jo je podpisal *in bianco*, ni pomisleka, da se poznejšnji domicilski zaznamek presoja pravno tako, kakor je po naredbi justičnega ministrstva z dne 6. oktobra 1853, drž. zak. št. 200, presojeti poznejšnje izpolnitev že podpisane menice. Seveda se določbe te ministrske naredbe nanašajo samo na poznejšnje izpolnitev ene izmed v čl. 4. meničnega reda naštetih bistvenih potrebnosti menice, in domicilski zaznamek ne spada mednje, ker imajo menice tudi brez domicilskega zaznamka svojo pravno veljavo. Toda če menica dobi domicilski zaznamek, meri le-ta na plačilni kraj, ki je po čl. 4, št. 8 menič. reda bistveno potreben za menico. Ako menica nima takega pristavka, je plačljiva na meničnem stanovališču trasata, ako pa dobi tak pristavek, ni menica plačljiva na tem kraju, ampak v drugem, domicilskem kraju. Domicilski zaznamek na menici se torej tiče bistvene potrebnosti menice in veljajo za nj določbe navedene naredbe justičnega ministrstva. Proti meničnemu zavezancu velja potemtakem poznejšnji domicilski pristavek na *in bianco* podpisani menici v prid dobrovernemu pridobitelju vedno, v prid tistemu pa, ki se je udeležil poznejšnje izpolnitve, tedaj, kadar menični zavezanec ne dokaže, da se je menica pozneje izpolnila neupravičeno in proti sklenjenemu dogovoru.

Menica bo vedno veljala za *in bianco* podpisana, če so jej za časa podpisa še manjkale bistvene potrebnosti, naj si je tudi bil naslov trasata na njej popolnem zapisan. Kajti popolnost naslova nikakor ne govori proti nameravani izdaji domicilovane menice, ker se po stalni navadi zapiše domicilski zaznamek vselej po popolnem naslovu trasata. Zato je lahko misliti, da podpisalec menice, ki izpol-

nitev menice prepusti prevzemniku menice ali njegovim naslednikom, prepusti obenem tudi pristavek domicilskega zaznamka.

Onemu meničnemu zavezniku pa, ki je podpisal izpolnjeno menico, ne more poznejšnje domicilovanje menice, ki se zgodi brez njegovega pritrdila, škodovati niti po naredbi justičnega ministrstva iz leta 1853., niti iz drugega pravnega razloga, ako je tudi tožnik pridobil menico v dobri veri. O tem bi pravzaprav ne bilo treba dvomiti. In takega dvoma tudi ni v slovstvu o meničnem pravu. Le o tem so različna mnenja, ali vsled preuredb v menici ugnasnejo starejše menične zaveze popolnoma, potem pod kakimi pogoji in v koliki meri zavezujejo kasnejšnji menični podpisi.

Menični dolg nastane s podpisom na menici; podpis pa krije skripturo le po vsebini, katero ima za časa podpisa (čl. 8., 14., 21., 23., 81.). Vsaka sprememba menične vsebine je preuredba (Verfälschung) menice; pristavek domicilskega zaznamka je prav tako preuredba, kakor zvišanje menične svote ali sprememba plačilnega dne itd. Samo po sebi je umevno, da podpisalec menice ne odgovarja za spremenjeno vsebino; utemeljiti bi bilo le treba, če bi se hotelo trditi, da podpis menice zavezuje v nekaj, kar je šele po podpisu postalo vsled preuredbe vsebina menične listine. Te utemeljitve pa ne podaja niti navedena naredba justičnega ministrstva iz leta 1865., niti potreba prometa, ki gre na to, da se ščiti dobra vera in da se bolj zavarujejo prevzemniki menic z domicilskim zaznamkom.

Naredba justičnega ministrstva uravnava ugovore iz blanketnih podpisov. O tem ni dvomiti po njenem besedilu. Tukaj velja stari pravorek: »Wo Du Deine Treu gelassen, dort musst Du sie suchen.« Dobrovernega pridobitelja menice ni moči siliti, da bi poizvedoval, po kateri vrsti so prišli na menico njeni bistveni sestavni deli in podpisi. Drugače pa je, če je že gotova menica bila kasneje preurejena. Tu ne more biti nobenega takega ozira na dobro vero in na potrebo prometa, da bi vsled tega bil menični dolžnik zavezan k pravnemu plačilu, za katero ni nobenega pravnega razloga; osobito ne, da bi vsled poznejšnjega domicilskega zaznamka, ki brez njegovega pritrdila pride na menico, bil dolžan plačati na drugem kraju, kakor tam, kjer se je zavezal plačati s svojim podpisom na menici.

Poznejšnji domicilski zaznamek sicer res ne poda samposebi ugovora za dosedanje podpisovalce menice. To zategadelj ne, ker

ni, da bi moral zaznamek samposebi izkazati se kvarnega za meničnega zavezanca, na primer ako menični zavezanec ob času tožbe stanuje v domicilnem kraju menice, ali ako je protest odpuščen itd.

Toda vsak ugovor, ki je v posameznem slučaju utemeljen po prvotni vsebini menice, je ugovor po meničnem pravu v zmislu čl. 82. men. reda; ta ugovor dejstvuje in rem, je torej dopusten proti vsakemu meničnemu upniku; zlasti se lahko opira na to, da je domicilski zaznamek prišel na menico pozneje in brez pritrdila toženčevega. Praviloma se zglašajo ugovori:

- a) da dolžnik ni zavezan k plačilu v domicilnem kraju,
- b) da dolžnik ne sme biti tožen v domicilnem kraju,
- c) da ni dolžan plačati stroškov protesta, napravljenega v domicilnem kraju,
- d) da s takim protestom v domicilnem kraju ni bila zavarošana regresna pravica.

Slučaj d) je najbolj važen. Priznati treba, da je lahko posebno nevaren za dobrovernega prevzemnika menice. On dobi menico z domicilskim zaznamkom, mora torej po čl. 43. men. r. napraviti protest v domicilnem kraju, obenem pa zamudi protest v prvotnem plačilnem kraju menice in tako izgubi regresno pravico proti vsem prednikom, ki so bili oddali menico pred pristavkom domicilskega zaznamka. Toda vsaka preuredba menice je združena z mnogimi nevarnostmi za dobrovernega pridobitelja. Bilo bi napačno, vsekakor pa pravno neopravičljivo, če bi se hotelo te nevarnosti odvrniti s tem, da bi se meničnega toženca sililo k plačilom, v katera ni vezan. To bi bilo prav tako, kakor da bi se reklo: menični upnik naj dobi to, do česar ima dozdevno pravico, a zato naj menični dolžnik stori tisto, v kar se gotovo ni bil zavezal. Narobe je, odkazati dolžnika zastran škode na prenarejalca, nego menični upnik naj se drži prenarejalca, če mu je ta napravil škodo.

Ugovore, ki se opirajo na preuredbo menice vsled poznejšega domicilskega zaznamka, lahko uveljavlja v s a k m e n i č n i d o l ž n i k, kadar so zanje pogoji. Torej ne le akceptant, marveč tudi izdajatelj, indosant, avalist. Po krivici se je odrekalo meničnim prednikom ugovore, češ, da se domicilski zaznamek tiče le trasata, oziroma akceptanta menice, ki je dolžan zapadlo menico plačati v določenem kraju. To se ovrže samo po sebi, če se pomisli na materialno vsebino gori navednih ugovorov. Tudi menični prednik neče

brez pravnega razloga plačati regresnim potom in biti tožen v kraju, kjer ni dolžan plačati in kjer ni proti njemu utemeljena nobena sodna pristojnost; on neče plačati protestnih stroškov, kadar se protestuje nepravilno glede na vsebino njegovega meničnega dolga; zlasti pa neče plačati meničnega dolga, ki je napram njemu prejudiciran po določbah meničnega reda.

Kakor pri vsakem ugovoru preuredbe, ima tudi pri ugovoru poznejšnega domicilskega zaznamka dolžnost dokaza menični zavezanec. Toda ta njegova dolžnost sega zgolj na to, da je za časa njegovega podpisa bila menica izpolnjena, da pa ni imela domicilskega zaznamka. Predaleč bi segalo, če bi se zahteval od njega še negativen dokaz, da ni privolil v poznejšnje domicilovanje. Upnikova pa bo naloga, dokazati, da se je kasnejšnje domicilovanje zgodilo z izrecnim ali molčečim pritrjenjem toženca.

X.

b) Upnik, ki v razdelbnem postopanju ni zglasil upora, more proti pravomočnemu razdelbnemu sklepu uveljaviti svojo boljšo pravico pravnim potom, kolikor se opira na dejanski stan, o katerem ni bilo odločbe v razdelbnem sklepu.

(Plenis. sklep c. kr. vrhovnega sodišča z dne 20. aprila 1915, prez. 128/15. — Knjiga judikatov št. 220.)

Iz razlogov:

V izvršilnem postopanju občnega sodnega reda in zapadnogališkega sodnega reda ni bilo sporno vprašanje, ali upnik, ki v razdelbnem postopanju ni uveljavljal svojih zahtev nasproti prednji pravici, more svojo boljšo pravico uveljavljati pravnim potom proti tistim, ki so na njegovo škodo dobili iz razdelbe plačilo.

Šele vsled izvršilnega reda, ki hoče natančno urediti razdelbno postopanje, da se pravne razmere udeležencev kolikor moči končno doženejo, je nastalo vprašanje, ali sme upnik, ki v razdelbnem postopanju ni zglasil upora, uveljavljati svojo boljšo pravico pravnim potom. Onemu, ki je zglasil upor, ki je pa pustil preteči rok za tožbo, določeni mu po § 231., odst. 1. izvrš. r., je navedena pravica izrecno pridržana v zakonu po § 231., odst. 4. izvrš. r.

Materijalnopraven zahtevek more biti vsled razdelbnega sklepa izključen le toliko, kolikor ta sklep dejstvuje kot sodniški

pravorek in odloči stvar med strankami. Nastane torej vprašanje, koliko ima razdelbni sklep, kakor sodba, materialnopravne moči. Kolikor razdelbni sklep nima te moči, tudi ne more biti materialnopravno zavezen razlog in torej tudi ne zadostna causa. Le kolikor deluje *ex causa iudicati*, izključuje pojmovno neutemeljenost morebitne obogatbe. Vrhovno sodišče je v resnici izdalo več odločb, ki se v njih utemeljitvi pripisuje razdelbnemu sklepu vobče takšen učinek pravomočnosti, in tudi v avstrijskem slovstvu se je zastopal enak nazor. Toda tako splošno se ta nazor ne dá držati.

Razdelbno postopanje ima namen, da dražbeno ali prodajno izkupilo čimpreje dobe tisti, ki so si do njega pridobili pravice. Ta namen pospešuje § 210., vsled katerega je pozvati osebe, nakazane na največji ponudek, da naj napovedo svoje zahtevke. To, da se opusti napoved, pa nima prekluzijske posledice, tako da bi se o tistem, ki ne napove, smatralo, da se je odrekel svoji terjatveni pravici; nasprotno, tudi kdor ne napove, se vpošteva, seveda le toliko, kolikor je pravni obstoj njegove terjatve izkazan po javni knjigi, po rubežnih in drugih izvršilnih aktih. Ali knjižno stanje ustreza materialnopravnemu položaju, se preišče le toliko, kolikor se pokaže diferenc tekom razdelbnega postopanja.

Razdelbe ne sme zadržavati brez konca in kraja uveljavljanje uporne pravice, katera se nanaša pač le na vpoštevanje prednje zastavne pravice pri razdelbi in na udeležbo prerokajočega pri izkupilu. V ta namen služi rok, ki ga je določiti po § 231., odst. 1. izvrš. r., rok, s katerim se hoče interes skupnosti na čimprejšnji razdelbi spraviti kolikor moči v sklad s posameznim interesom prerokajočega. Pravice posameznika naj se pa ne uničijo vsled tega, da se rok zamudi: to pravi zadnji odstavek § 231. In ni ga zakonitega predpisa, da bi oni, ki ni zglasil upora ali ki ga celo bodisi vsled sodniške pomote ali vsled nepoznanja dejanskih razmer sploh ni mogel zglasiti, prišel na slabše, kakor tisti, ki se ni poslužil sodniško določenega roka. Ako bi zakon hotel takšno izgubo materialne pravice, bi jo bil moral izrecno ustanoviti in sicer tembolj, ker do tedaj veljavno pravo kaj takega ni poznalo. *Argumentum a contrario* iz § 231., odst. 4. izvrš. r., je odkloniti tudi po stanju naše zakonodaje.

Tudi iz § 234. izvrš. r. se ne da izvajati, da bi bil izključen od tožbene pravice, kdor ne zglosi upora. Pač se mu odreka pravica rekurza, če bi bil mogel zglasiti upor. S tem je v prvi vrsti rečeno,

da se razdelba ne da postaviti v drugi instanci na druge podlage, kakor pred izvršilnim sodnikom. Uveljavljati se mora udeležbena zahteva že pred prvim sodnikom, ki se bavi z razdelbo največjega ponudka. Drugi stavek prvega odstavka v § 234. je zgolj primer uporabe načela, da je koncentrirati sleherno razpravo na prvi instanci. Definitivna izključitev udeležbene pravice tistega, ki ni zglasil upora, še nikakor ne vsebuje logično tudi izgube materialnih zahtevkov, ki nastanejo, če vsled razdelbe, ki ne ustreza resničnemu pravnemu položaju, dobi kdo imovinsko korist ali jo drugi prav radi tega izgubi. Ni uvideti, zakaj naj bi, ko ni takega nujnega zakonovega predpisa, tisti, ki dokaže, da so se vpoštevale zakonite najemno-zastavne pravice, čeprav se niso nanašale na prisilno prodane, ampak na druge premičnine, in ki radi tega škodo trpi pri svoji lastni zastavni terjatvi, — ali kdor dokaže, da je že plačana prednja zastavna terjatev ali taka terjatev, za katero se valuta ni štela, bila prideljena po zmislu § 210., zadnji odstavek izvrš. r., — zakaj naj ne bi ta mogel od tistega, ki se na ta način okoristi ali oni na njegovo škodo, vtožiti materialno gotovo neopravičene obogatbe, in sicer celo tedaj ne, kadar zve za resnični položaj šele po preteku dobe, dovoljene za zglastev upora. Obnova po zmislu § 530. c. pr. r., ki je dopustna le pri s sodbo končanem postopanju, ni dovoljena proti razdelbnemu sklepu.

Pač pa izhaja iz izključitve rekurzne pravice tole. One pravne posledice, ki se pokažejo za udeležence na podlagi stvarnega položaja po zmislu razdelbnega sklepa, se ne dajo odstraniti tudi ne s tožbo na izročitev obogatbe. Stvarni položaj, ki ga je imel pred sabo pri razdelbi izkupila izvršilni sodnik in o katerem je izvršilni sodnik mogel odločiti in tudi bil odločil, ne bi zadostoval za substanciranje takšne tožbe, naj bi tudi obsegala drugačno tožbeno zahtevo, kakor pa je udeležbena zahteva tistega, ki se upira. Ta tožba se bo morala marveč opirati na nov dejanski stan, ki pri razdelbi ni prišel v poštev in o katerem se tudi zategadelj ni bilo odločilo. Kajti drugače bi takšna tožba bila pač poskus, da se razdelbni sklep popravi vsaj glede pravnega učinka proti tožencu, a to zabranjuje že formalna pravna moč razdelbnega sklepa.

Obogatbena tožba tistega, ki ni zglasil upora, mora pa izhajati od stvarnega položaja, ki pri razdelbi ni bil vpošteván. Saj jej je pogoj ta, da razdelba ni v skladu s tem stvarnim položajem, da n. pr.

prednji zastavni upnik, čegar posojilo mu je bilo odkazano, ni nikdar štel tega posojila; nadalje, da se je zakonita prednja zastavna pravica na *in vecta et illata* vpoštevala, akoravno zarubljene premičnine niso bile iste, katerih se je držala zakonita zastavna pravica, in drugi taki slučajji. Kajti če bi se bilo o tem stvarnem položaju razpravljalo v razdelbnem postopanju, bi se bilo to moralo zgoditi vsled zglasitve upora. To pa bi pozvročilo ukrep po § 231., odst. 1. izvrš. r., ali pa odločbo v razdelbnem sklepu, ako bi se bil dejanski stan popolnoma pojasnil pred razdelbnim sodnikom.

Vprašanje je tudi, ali se da porabiti za kondikcijo zмота, ki se pripeti v razdelbnem postopanju pri napovedi zahtevkov, zlasti glede številnk napovedanih terjatev ali postranskih pristojbin. To se odloči po tem, ali se je o zmoti kaj odločilo v razdelbnem postopanju, in v tem slučaju bi bila zмота formalizirana in za razlog neopravičene obogatbe neporabna, sicer pa bi jo bilo presoјati po državljanskem zakonu (§ 1431 in nasl. o. d. z.).

Vprašanje je potem le še, ali je za takšno obogatbeno tožbo treba, da se njen dejanski stan sploh ni mogel uveljavljati z uporom v razdelbnem postopanju. To ni samo tedaj, kadar se dejanski stan poda šele po opravi razdelbnega naroka (§ 231. izvrš. reda), ampak tudi tedaj, ko sodišče vsled pomote ni bilo povabilo k razdelbnemu naroku upravičenca, ali ko upravičenec šele kasneje zve za resnični stvarni položaj, ki je pa že obstal za časa razdelbnega postopanja. Gotovo je, da bi se uveljavljanje obogatbene zahteve dalo z zakonom omejiti na take slučaje, in domnevati bi bilo takšno omejitev, ako bi se izhajalo od dolžnosti k uporu s posledico izgube. Ker pa za to ni nobene podlage niti v besedilu in zmislу § 213. izvrš. r., niti v ostali vsebini izvršilnega reda, zategadelj treba odklanjati označeno omejitev, katero bi bil moral zakonodajec že radi prejšnjega pravnega stanja kakorkoli izraziti. Pri tem ni prezreti, da se obogatbena tožba ne more več dotikati razdelbe izkupila, da njena zahteva nastane iz osebnih pravnih razmer med spornima strankama in da vsled tega tudi sodba, ki dejstvuje le med njima, ni deležna razširjene pravne moči po § 232., odst. 2. izvrš. r., in da brez nujnega razloga ni moči misliti na omejitev v uveljavljanju materialnih pravnih zahtevkov.

Iz gorenjih izvajanj se da torej na kratko posneti: razdelbni sklep obsega materialen pravorek, kolikor odloča o zahtevkih, ki so

se uveljavljali v razdelbnem postopanju. Pravni učinek take odločbe se tudi proti posameznemu upniku ne da odstraniti z obogatbeno tožbo. Takšna tožba pa je vendar dopustna, ne glede na to, ali se je zglasil upor in je le dovoljni rok za tožbo pretekel, ali pa se upor sploh ni bil zglasil, ako se opira na dejanski stan, glede katerega se pri razdelbi ni izrekla odločba.

X.

c) Na pripoznanje nezakonskega očetovstva glede otroka, ki ga je rodila od mize in postelje ločena zakonska žena deset mesecev po sodni ločitvi, se lahko teži, ne da bi bil poprej spor o zakonskem zarodu otroka.

(Plenis. sklep c. kr. vrhovnega sodišča z dne 2. aprila 1915, praes. 132/15. — Knjiga judikatov št. 221.)

Ta judikat se je glede na različne odločbe vpisal iz naslednjih razlogov:

Na to vprašanje se nanašajo določbe §§ 138. in 155. o. d. z. ter dvornega dekreta z dne 15. junija 1835, zb. pr. zak. št. 39. (Te določbe navaja judikat dobesedno.)

Da se spozna namen teh zakonitih določb (§ 6. o. d. z.), treba se je baviti z zgodovino njih postanka. (V judikatu se navaja: Codex Theresianus, I. del, pogl. 2., §§ 97. do 101.; Hortenov načrt, I. del, pogl. 4., §§ 1. in 2.; nadalje Jožefinski zakonik, 4. pogl., §§ 1. in 2.; Martinijev načrt, I. del, 4. pogl., § 18.; zapadnogališki zakonik, I. del, 4. pogl., §§ 131. in 132. itd.). Neposredni povod za izdajo dekreta z dne 15. junija 1835, zb. pr. z. št. 39, je dal pravni spor Franca pl. M. proti njegovi ženi W. in kuratorju otroka, ki ga je žena porodila po ločitvi, zaradi prerekanja zakonskega rojstva. (Judikat navaja iz dotičnega gradiva razloge za dvorni dekret.)

Po besedilu in zgodovini postanka zgoraj navedenih določb se o otrocih, ki jih od mize in postelje ločena zakonska žena rodi deset mesecev po sodni ločitvi, domneva, da so nezakonskega rojstva. Zakon ne nalaga glede takih otrok ločenemu možu nobenega dokazovanja, niti mu ni treba sodno prerekati svojega očetovstva, kakor je predpisano v § 156. o. d. z. glede otroka, ki se je rodil pred sedmim mesecem po sklenjenem zakonu. Temu ne nasprotuje § 157. Ta zakonova določba nima čisto pravilnega besedila glede prere-

kane pravnosti poznejšnega rojstva, ker po §§ 155. in 156. o. d. z. možu ni treba pri poznejšem rojstvu sodno prerokati očetovstva, ako noče priznati otroka za svojega. § 157. o. d. z. določa, da se da le po zvedencih dokazati, ali se je otrok, ki je bil rojen pred zakonito dobo, zarodil v času po sklenjenem zakonu, ali pa se je otrok, ki je bil rojen po zakoniti dobi, zarodil pred razvezo ali ločitvijo zakona. Doba, ki je omenjena v zakonovi določbi, se more nanašati le na ugovore pri prejšnjem rojstvu (§ 156. o. d. z.), dočim treba pri tu navedenem prerokanju pravnosti poznejšnega rojstva misliti na upor, ki se ga posluži mož, ako je tožen na pripoznanje prepozno rojenega otroka, ali ki se mu vidi potreben, ker se je otrok nepravilno vpisal v krstno ali rojstno knjigo, kakor da je njegov zakonski otrok.

S stališča zakona je torej otroka, ki ga porodi od mize in postelje ločena zakonska žena deset mesecev po sodni ločitvi, smatrati naravnost za nezakonskega. Tak otrok nima očeta, ki bi mu ga zakon naprej določil. Mora si, kakor vsak drug nezakonski otrok, šele iskati očeta, v to je upravičen, ne pa primoran. V tem oziru je za dejanski položaj vseeno, ali se prej navedena zakonita domneva nezakonskega rojstva glede takega otroka smatra za domnevo v tehničnem zmislu (§ 270 civ. kr. r.), tako, da je dokaz nasprotja dopusten, ali pa se smatra le za negacijo zakonskega rojstva. Zakon smatra, da tak otrok ni zarojen od zakonskega moža, da ni zakonski, da je torej nezakonski.

Da je oče takega otroka ločeni mož matere, je mogoče misliti. Toda treba je to proti njemu dokazati in sicer ali po § 157. o. d. z., ali pa temeljem dejanskih okoliščin, ki so navedene v dvornem dekretu z dne 15. junija 1835, zb. pr. zak. št. 39. Dokazati mora to varuh, ki ga je postaviti za otroka, proti možu matere s tožbo, ki po § 1481. o. d. z. ne zastara. Ako se ta dokaz posreči, se otroku ne pripozna le ločeni mož za očeta, temveč tudi korist zakonskega rojstva. Samo otrok, oziroma njegov zakoniti zastopnik, je legitimiran za omenjeno tožbo proti zakonskemu možu matere.

V zakonu ni nobenega predpisa, da se mora taka tožba naperiti proti ločenemu možu. Stvar otroka, oziroma njegovega zakonitega zastopnika, pod nadzorstvom skrbstvenega oblastva je, da se izvajajo iz danega dejanskega stanu posledice, ki ustrezajo pravnim, etičnim in primernostnim ozirom. Ako zastopstvo otroka ne stori

proti ločenemu možu matere sodnih korakov radi pripoznanja očetovstva, potem ostane zakonita domneva, da je smatrati otroka za nezakonskega. Gotovo izhajajo iz gorenjih izvajanj, da ločeni mož ni zavezan sodno prerekati svojega očetovstva glede otroka, ki ga je porodila ločena žena deset mesecev po sodni ločitvi.

Zakonite ovire ni, da bi se ne vložila proti dozdevnemu nezakonskemu očetu tožba na pripoznanje nezakonskega očetovstva po zmislu § 163 o. d. z. Ni treba, da bi se poprej v sodnem postopanju ugotovilo, da otrok ni zarojen od ločenega moža matere, da je torej nezakonski. Ako se za otroka ne vložijo tožbe proti ločenemu možu matere, smatrati je otroka, ki ga je ločena žena porodila po navedeni dobi, za nezakonskega, ne da bi bil o tem potreben sodniški izrek. Kdor je v dotični pravdi tožen kot nezakonski oče, ni niti upravičen, ugovarjati zakonstva otrokovega po § 157. o. d. z. in dvor. dekretu z dne 15. junija 1835, zb. pr. zak. št. 39, ker mu ne pristoja oblast glede stanovskih pravic otroka in ker pravno razmerje nezakonskega očetovstva, ki se proti njemu uveljavlja, temelji na telesni združitvi v kritični dobi po § 163 o. d. z. Pač je v takšni pravdi toženec upravičen, ko zanika združitev v kritični dobi, da trdi očetovstvo ločenega moža na podlagi dejanskih položajev § 157 o. d. z. in dvornega dekreta z dne 15. junija 1835, zb. pr. zak. št. 39. Toda to ni nikak pravni ugovor, ampak je vprašanje dokazne ocene.

Vsled tega pravnega razmišljanja ni treba tožbe radi zakonskega rodu otroka, ki ga rodi ločena žena deset mesecev po sodni ločitvi, predno se vložijo tožbe na pripoznanje nezakonskega očetovstva. Tako je razlagati zakon tudi v javnem interesu glede na trajen red v stanovskih razmerah. Pravilo rimskega prava (Paulus), ki je pripoznano tudi v avstrijskem pravu (§ 138. o. d. z.): »Pater est, quem nuptiae demonstrant,« nima naravnega temelja v zakonski zvezi, marveč v dolžnosti skupnega življenja, ki izvira iz zakonske zveze. Če sta torej pri sodno dovoljeni in izvršeni ločitvi od mize in postelje zakonca odvezana dolžnosti k skupnemu življenju in se po tem tudi ravnata, potem odpade naravni razlog za gorenje pravno pravilo. Otroka, ki ga rodi žena po preteku zakonite spočetne dobe, je torej nezakonski. Sodna ugotovitev stanovskega razmerja otrokovega, ki bi ne bila podvržena zastaranju, ni potrebna. Ako bi veljal drug nazor, potem bi bilo stanovsko razmerje takšnega otroka negotovo, nedoločeno, a to bi moralo povzročiti zmešnjave. Izjemno

redki so slučaji, da bi se po 300. dnevu zgodil porod (§ 157 obč. drž. z.) Prav tako je v gradivu dvornega dekreta z dne 15. junija 1835, zb. pr. zak. št. 39, popolnoma dokazana neverjetnost, da bi se ločeni mož telesno združil s svojo ločeno ženo. Ako more otrok, oziroma njegovo zakonito zastopstvo v teli redkih slučajih dokazati nasprotno, mu je odprta pravna pot. Praviloma pa ostane zakonita domneva nezakonskega rojstva in torej ni treba posebne sodne ugotovitve.

X.

d) Služnost, osnovana v koristnejše obdelovanje gospodarstva, ostane nedeljena pri gospodarstvu in sicer pri hiši kot središču kmetije, ter se ne spremeni, dasi se odločijo posamezni kosi kmetije in nadomeste z drugimi. (§ 525. o. d. z.) — K uporabi revizijskega razloga po § 503., št. 3 c. pr. r.

Tožnikov posestni prednik F. G. je razprodal svoje posestvo. Tožnik je kupil od tega posestva le hišo št. 6 (parc. št. 93/1) in vrt (parc. št. 1686). Tožnikov prednik je imel od hiše in vrta do javne poti parc. št. 2287 pravico vožnje in hoje v daljavi treh korakov čez vogal toženčevega travnika parc. št. 1638/1. Toženec je sedaj onemogočil izvrševanje te služnosti s tem, da je zasadil jablano v smeri vožnje.

Vse tri stopnje so ugodile tožbenemu zahtevku, da je priznati to služnost. C. k. r. v r h o v n o s o d i š č e z odločbo od 22. aprila 1913, opr. št. R v 101/13, iz r a z l o g o v :

Tožnik je kupil od F. G. s kupno pogodbo od 13. marca 1909 parcelo št. 93/1 stavbišče, obstoječe iz hiše št. 6, dvorišča in gospodarskega poslopja, ter parcelo št. 1686 vrt.

Ugotovljeno je, da je F. G. pridobil služnost vožnje in hoje čez toženčev travnik parc. št. 1638/1, ker da je izvrševal, v številni priposestovalno dobo svojih prednikov, zatrjevano vožnjo in hojo več kot 50 let ne le za obdelovanje prej njemu lastnih parcel, ki leže preko javnega pota parc. št. 2287, ampak naravnost za vse potrebščine, združene z gospodarstvom hiše št. 6. Ugotovljeno je tudi, da je priposestovana služnost kot zemljiška služnost prešla z gospodujočim zemljiščem na tožnika, ki je postal lastnik gospodujočega zemljišča.

Toženec pa meni, da je služnost ugasnila. Ker je F. G. ostale parcele prodal drugim, tožniku pa zgolj parc. št. 93/1 in 1686, je bila

po mnenju toženčevem služnost omejena le na potrebo teh dveh parcel, za kateri pa služnost ni potrebna, ker imata udobnejšo zvezo v drugi smeri. Ta sklep pa ni pravilen.

Iz dejanskega stanu in iz sodbenih ugotovitev izhaja, da je F. G. vodil gospodarstvo kot lastnik hiše št. 6. Služnost je bila v koristnejše in udobnejše obdelovanje gospodarstva. Povsem napačen je torej nazor, kakor da bi bila služnost v zvezi s posameznimi deli kmetije, in da bi se skrčila ob sebi toliko, kolikor daleč je segala potreba kosov, odbitih od kmetije, — da je vsled tega služnost ugasnila, ker je bila v korist le za obdelovanje parcel, ležečih onkraj javnega pota, da je pa ne potrebuje zemljišče, katero je tožnik pridobil. Služnost, osnovana za uspešnejše obdelovanje hišnega gospodarstva, ostane namreč nedeljena pri hišnem gospodarstvu in pri hiši kot središču gospodarstva in se ne spremeni, če se posamezna zemljišča izločijo od kmetije in nadomestijo z drugimi, kajti spremembe v fizičnem delu kmetije ne razdro obstanka hišnega gospodarstva in ni moči govoriti o uničenju gospodujočega zemljišča in o prestanku služnosti, dokler traja hišno gospodarstvo, v čegar korist je bila pridobljena služnost. Tožnik ima torej služnost, združeno s hišnim posestvom, v polnem obsegu ravno tako, kakor bi jo imel F. G., ako bi bila ostala hiša v njegovi posesti, kajti v § 473 o. d. z. izrečena korist služnosti traja za gospodujoče zemljišče tako dolgo, dokler traja hišno gospodarstvo, ne glede na nastale razmere, vsled katerih se, kakor pri odprodaji, služnost, omeji ali popolnoma ustavi. Služnost pa pride zopet v moč, če se gospodarski položaj zopet spremeni, kakor z nakupom drugih zemljišč. To pravno misel izraža zakon v § 525. o. d. z., ko določa, da se služnost sicer ustavi z uničenjem služnega ali gospodujočega zemljišča, da pa zadobi zopet svojo prejšnjo moč, če se postavi zemljišče ali poslopje v prejšnji stan.

Prizivno sodišče se vjema z zakonom, če smatra služnost za enotno, s posestjo hišnega gospodarstva nerazdelno združeno pravico, in če izljuduje delitev njene pravne vsebine na posamezne dele zemljišča, ki so spadali h gospodarstvu ob času, ko se je služnost osnovala. S tem so ovržena revizijska izvajanja, ki se tičejo vprašanja o deljivosti služnosti in o parazdelitvi njene pravne vsebine na posamezne parcele.

Enako neopravičeno se izpodbija izrek, da je služnost koristna za gospodujoče zemljišče. Prizivno sodišče je mnenja, da priziv tega

izreka ne izpodbija, da je torej obvezen za odločbo prizivnega sodišča. Iz tega skuša revizija izvajati revizijski razlog § 503., št. 3 c. pr. r., češ, da je prizivno sodišče v nasprotju s prizivnim spisom, ki napada izrecno ugotovitev, da je služnost koristna. Temu pa ni tako. V prvi sodbi je izrečeno, da je služnost koristna za gospodujoče zemljišče s tem, da je služnost enotna in da je ostala v svoji pravni vsebini združena s posestvom, katero je kupil tožnik, taka, kakor jo je bil priposestoval F. G., in kakor se jej priznava koristnost. Priziv pa brani bistveno različno stališče, da namreč služnost, ki jo je deliti na posamezne kose kmetije, ni ostala v prvotnem obsegu, ampak le toliko pri parcelah št. 93/1 in 1686, kupljenih od tožnika, kolikor pride v poštev njih obdelovanje p o s e b i, — in izpodbija koristnost služnosti edino s strani gospodarske potrebe za te dve parceli po sebi. Povsem jasno pa je, da izvajanja prizivnega spisa niso naperjena zoper ugotovitev, glasom katere je po priposestovanju pridobljena služnost koristna za gospodujoče zemljišče, če se primerja to, kar izpodbija priziv, z dejanskim stanom, katerega jemlje sodba prve stopnje v podlago za ugotovitev koristnosti. Po pravici je torej prizivno sodišče domnevalo, da se ugotovitev glede koristnosti ne izpodbija s prizivom. Ni torej podan revizijski razlog št. 3, kakor tudi ne po št. 2 in 4, kajti ne glede na to, da se opirata zadnja dva revizijska razloga na napačni pravni nazor o deljivosti služnosti, kakor že dokazano, je vprašanje o koristi služnosti izven spora, kakor hitro stoji, da priziv ne izpodbija te točke sodbe.

Revizija pa tudi sicer ni opravičena. Revizija meni, da je presoja prevnopomotna na eni strani radi premalo natančno opisane pravne vsebine služnosti, z druge strani pa, ker ni vpoštevana okolnost, da je smatrati po F. G. priposestovane pravice za osebno služnost, kolikor se ne tičejo parcel, ki so bile njegova last. Prvi izpodbijalni razlog je ovržen s tem, da je obseg služnosti opisan natančno z ugotovitvijo, glasom katere se je služnost izvrševala in oziroma bila pridobljena za vse vožnje in pota, združena z gospodarstvom pri hiši št. 6, — dočim ščiti § 484. o. d. z. zoper razširjenje služnosti. Drugi izpodbijalni razlog pa se ne strinja s sodbenimi ugotovitvami in ni sposoben za izpodbijanje pravne presoje, kajti v sodbi ni ugotovitve, ki bi merila na osebno služnost, marveč se izrecno domneva, da se je služnost izvrševala in priposestovala v korist hišnega gospodarstva.

e) Daritev ali nakaz (§ 1401 o. d. z.)?

Tožnik je poslal svojemu očetu v letih 1903 in 1904 iz Amerike okoli 1800 K denarja in sicer na posodo, kakor trdi. Oče je porabil denar v gospodarstvu in za poplačanje nekaterih dolgov. Tožnik pravi, da se je nadejal, dobiti posestvo od očeta, da je pa ta izročil posestvo drugemu sinu z izročilno pogodbo od 11. februarja 1906, s katero je ta sin prevzel vse očetove dolgove v skupnem znesku 3160 K, naj so mu znani ali ne. Od prevzemnika kot očetovega naslednika zahteva sedaj tožnik povračilo in sicer v skrčenem znesku 1000 K s pripadki. Od toženčevih ugovorov je vpošteven le ta, da sta se s tožnikom poravnala na 600 K, ko je bil tožnik v letih 1907 do 1909 v Ljubljani pri vojakih, in da je toženec ta znesek plačal leta 1909 ali 1910.

O k r. s o d i š č e v Ilir. Bistrici (C II 40/14) je ugotovilo, da je tožnik res poslal več nego vtoženih 1000 K očetu, ki je denar porabil v gospodarstvu in v poplačanje dolgov, da je toženec, ki mu je bilo pošiljanje denarja znano, prevzel vse dolgove, od katerih je bilo vknjiženih le 1800 K, da oče tožnika sicer ni prosil za posojilo, da je bil pa prepričan o dolžnosti vrnitve, ker je po očetovem mnenju tožnik denar pošiljal najbrže v nadeji, da prejme posestvo.

Prvo sodišče je zavrnilo tožbeni zahtevek, češ, da je smatrati pošiljanje denarja za daritev, vsled česar tudi ni razpravljalo o toženčevem ugovoru glede poravnave in plačila.

Prizivno sodišče v Ljubljani (Bc III 89/14) ni ugodilo prizivu tožnikovemu iz razlogov:

Pritrditi je povsem tožnikovemu nazoru, da v tem slučaju pošiljanja denarja ni smatrati za daritev, ker manjka bistvenega znaka, namreč darilnega namena, ki ni dokazan in se tudi iz stvarnega položaja ne da izvajati. Jasno je, da je izpodbijana sodba oprta v tem oziru na napačno dokazno oceno. Toženčev oče je kot priča zaslišan izrekel svoje prepričanje, da bo moral vrniti tožniku iz Amerike poslani denar; če ne sam, pa njegov posestni naslednik. To prepričanje pač ni brez pomena, naprotno se kaže v tej izjavi določna zavest, da se je tožnikov oče čutil tožniku nasproti zavezanega. Ta zavest se pa kaže tudi pri tožencu. Ta je glasom očetovega pričevanja vedel natančno, da je tožnik pošiljal denar iz Amerike in koliko ga je poslal. Bil si je pa tudi svest, da je prevzel ta očetov

dolg v svojo plačilno obljubo. Skušal se je namreč glede te zadeve s tožnikom poravnati, če tudi za manjši znesek. Pa tudi dejstvo, da se pri izročitvi posestva ob napravi izročilne pogodbe ni posebej govorilo o vtoževanem dolgu, ni tolmačiti v prilog nazoru, da je bil denar poslan v darilnem namenu. Iz pogodbenega besedila o prevzemu vseh, tudi nevknjiženih dolgov v osebno plačilno obljubo, se sme opravičeno sklepati, da je obsežen in prevzet tudi sporni dolg, že z ozirom na zgoraj navedeno dokazno gradivo, zlasti pa z ozirom na v pogodbi določeno visokost prevzetih dolgov. Vknjiženega dolga je bilo skupaj okroglo 1800 K, prevzetega pa za 3160 kron, in iz tega sledi, da bi za prevzetih ostalih 1280 K sploh podlage ne bilo, ker toženec sam niti ne trdi, da je še kaj nevknjiženega dolga.

Če pa daritve ni bilo, je opravičeno izvajati iz vsega dejanskega položaja, odnosno iz dokaznega gradiva, da ima tožnikov oče in vsled prevzema posestva toženec denar povsem neopravičeno, da je ž njim obogaten ali zaradi tega, ker je tožnik pošiljal denar pod pogojem, da mu bo oče izročil v svojem času posestvo, ali da je bil denar dan v namen, da se porabi v posestvu, ki ga bo dolžnik prevzel. V prvem slučaju bi bil zahtevek na povračilo utemeljen v tem, da se pogoj ni vresničil, ker tožnik ni dobil posestva, torej vtemeljen iz naslova »causa data, causa non secuta«, v drugem slučaju pa toliko, kolikor je denar prišel v korist posestvu (in rem versio).

Navzlic tem prizivnim izvajanjem pa priziv ni mogel uspeti. Tožba se opira namreč zgolj na naslov posojila. Tega pa tukaj ni. Ostali naslovi v zmislu priziva pa ne morejo priti v poštev. To bi bilo možno le, ako bi bil tožnik premenil med razpravo tožbeni naslov ali vsaj navajal dejanske trditve, katere je podalo dognano dokazno gradivo in katere tožnik šele v prizivu izvaja. O takih trditvah se ni razpravljalo prav nič, vsled česar ni moči ugoditi v tej pravdi zahtevku, stavljenemu na drugo podlago.

V r h o v n o s o d i š č e je z odločbo od 2. decembra 1914 o. št. Rv 434/14 obe niži sodbi razveljavilo in vrnilo stvar prvi stopnji v novo razpravo in razsojo iz teh-le

r a z l o g o v :

Prizivno sodišče je upoštevalo povsem logično razpravne in dokazne podatke in je prišlo do prepričanja, da tožnik ni poslal de-

narja svojemu očetu v namenu, darovati ga, in je sklepalo pravno povsem pravilno, da ni domnevati daritve s tožnikove strani. Nadalje je dokazano, da je toženec prevzel glasom izročilne pogodbe od 11. februarja 1909 vse izročnikove dolgove, naj so mu znani ali ne. Iz tega je prizivno sodišče sklepalo z ozirom na to, kar je pravda sicer podala, da ima tožnikov oče kakor tudi toženec, ker je prevzel posestvo, denar neopravičeno in da sta obogatena s tem denarjem. Navzlic temu je sodišče zavrnilo tožbo iz pravnega razloga, ker je tožba oprta le na posojilo, da pa tožnik ni upravičen, nastopati iz tega naslova proti tožencu.

Temu pravnemu nazoru pa ni pritrđiti v obče že zato ne, ker je sodišče vezano pri preudarku, ali je tožbeni zahtevk osnovan, le na dejansko vtemeljitev tožbe s strani tožnika, ne pa tudi na pravniško. Tukaj pa nazor prizivnega sodišča tudi v tožbi nima opore, če se motri pravilno njena vsebina. V tožbenem zahtevku sploh ni naveden tožbeni naslov, zahtevk meri marveč povsem splošno na to, da se obsodi toženec v plačilo vtoževanega zneska. V ostalem omenja sicer tožba očetu dano posojilo, toda očitvidno le zato, da je pojasnjen nastanek zahtevka sploh, oziroma zato, da je odklonjena že naprej domneva, kakor da bi bil tožnik poslal denar domov v porabo brez zaračuna. Brez dvoma je važen za vprašanje glede tožbenega naslova tisti del tožbe, ki govori z ozirom na določbe navedene izročilne pogodbe o tem, da jamči toženec za vtoževano terjatev in ki iz njega izhaja povsem jasno, da se ne toži iz naslova posojila, ampak ker je toženec prevzel dolg. S tem je dokazano, da je neosnovan formalni razlog zavrnitve, kakor ga navaja prizivno sodišče.

Ako se pa presodi sedaj ugotovljeni dejanski stan z materijalnega stališča, se pokaže, da gre tukaj za popoln nakaz (asignacijo) po § 1401 o. d. z. Ugotovljeno je namreč, da tožnik ni podaril poslanega denarja svojemu očetu, potem da je le-ta naročil tožencu v izročilni pogodbi plačati vse znane in neznane dolgove in da je toženec prevzel to naročilo (§ 1019 o. d. z.). Ta nakaz je smatrati za popolnega z ozirom na toženčevo trditev, da se je poravnal s tožnikom.

Navzlic temu pa revizijsko sodišče tačas ne more odločiti v stvari sami, ker ni zadosten doslej poizvedeni dejanski stan. Ni do-

gnano in presojeno, kar je toženec sam trdil, da se je s tožnikom poravnal glede iz Amerike poslanega denarja z zneskom 600 K v času, ko je bil tožnik v Ljubljani pri vojakih, in da je tožniku ta znesek že plačal. To pa je v danem pravnem položaju brez dvoma za pravdo odločilnega pomena, in sicer zaradi tega, ker se utegne trditev glede poravnave smatrati za priznanje dolga. Prizivno sodišče je sicer omenilo to okolnost v razlogih, toda zadevna utemeljitev ni vpoštevna, kar je izrečena brez ponovitve dokazov, oziroma brez dopolnitve, torej s kršenjem predpisa § 498 odst. 1 c. pr. r.

Postopanje je torej nedostatno po § 503 šte. 2 c. p. r. in bilo je v zmislu revizijskega predloga razveljaviti sodbo prizivnega sodišča. Ker pa je potrebna tudi razprava na prvi stopnji radi potrebne izvršitve dokazov, bilo je razveljaviti tudi sodbo pravnega sodišča na prvi stopinji in mu vrniti stvar (§ 510 šte. 1 c. pr. r.).

B. B.

f) Kesnina (§ 909 o. d. z.) ali dogovorna globa (§ 1336 o. d. z.)?

Toženec je kupil od tožnika posestvo za 20.000 K. — Dogovorno je bilo plačati 8000 K v 24 urah, ostanek v osmih dneh. Domesljeno je pa bilo tudi, da zapade globi 400 K, kdor odstopi od pogodbe ali je ne izpolni v dobočenem času. Toženec ni plačal ne 8000 K v določenem času in ne ostanka, vsled česar zahteva tožnik globo 400 K.

Glasom ugotovitve na prvi stopnji (okr. sodišče v Litiji, C 175/13) je priznано, da toženec v določenem času ničesar ni plačal, da je imel namen dobiti šele na tožnikovo posestvo za kupnino potrebno posojilo, in da tožnik ni hotel iti k napravi pisma, ker toženec ničesar ni plačal. — Toženec je branil nazor, da znači ugotovljeni dogovor zgoi določitev kraja, kjer naj se kupnina šteje, ne pa določitev roka za plačilo.

Vse tri stopnje so ugodile tožbenemu zahtevku iz bistveno enakih razlogov.

Vrhovno sodišče navaja v odločbi od 10. novembra 1914 o. št. Rv VI 392/14 te-le

r a z l o g e :

Revizijska izvajanja razmotrujejo zgolj vprašanje, ali je predložiti tožbeni zahtevek s stališča § 1336 ali § 909 o. d. z., sta li stranki dogovorili kesnino ali dogovorno globo. Revizija domneva, da se stranki nista zjedini na dogovorno globo, kakor trdita nižji stopnji, ampak da sta bili dogovorili kesnino za slučaj, ako bi eden ali drugi pogodnikov odstopil od pogodbe; toženec da je hotel izpolniti pogodbo, izpolnitev pa da je postala nemogoča, ker ni mogel dobiti potrebne gotovine, dasi se je potrudil; toženec da torej ni odstopil prostovoljno od pogodbe. Temu nasproti je poudariti, da bi bilo ugoditi tožbenemu zahtevku tudi takrat, kadar bi stranki imeli pred očmi kesnino po § 909 o. d. z. in ne dogovorne globe v zmislu § 1336 o. d. z., zlasti zato, ker bi bilo moči oprostiti toženca od plačila kesnine le, ako bi ne mogel plačati zgolj iz naključja. Naključja pa tukaj ni, tudi ne po toženčevih navedbah, marveč zadene njega samega krivda, če se je utikal v kupčijo brez potrebnega denarja, ali predno si je pravočasno zagotovil nabavo denarja.

B. B.

g) U slučajevima stječaja reparticioni je postupak obvezatan i kod zadruga sa ograničenim jamstvom (§ 85 zak. o. zadr.); građanski put biva uskraćen.

U parbeni stvari stječajne mase Rudarsko-potrošne obrtne zadruge sa ogr. jamstvom u Siveriću tražio je stječajni upravitelj isplatu onog iznosa pokrića, po koji jamči po statutima svaki zadrugar u slučaju stječaja.¹⁾

Sudisu nižih stepena prihvatili tražbeni zahtjev, pošto je slovom § 85 zak. o zadr. upravitelj stječaja tek vlastan, a podnipošto obvezatan, da izradi račun s prinosima, može dakle da utjera statutarne prinose i parbenim putem.

¹⁾ Bilo je vsega skupaj 32 pravnih upravitelja konk. mase proti raznim združnikom. V nekaterih je šlo tudi še za izterjevanje terjatev, nastalih vsled kupovanja blaga pri zadrugi, pri drugih pa tudi še za izterjevanje zaostankov na članarini. Pri vseh pa se je iztoževal 20kratni jamčevalni znesek, ki mu je bil zavezan vsak zadrugar po statutih. Upravitelj konk. mase je ta jamčevalni znesek enostavno vložil, ne da bi bilo poprej uvedeno reparticijsko postopanje, ali pa da bi se vsaj trdilo, da je deficit toliki, da presega 20kratno jamčevanje. Poslednje je ugotovilo šele prizivno sodišče kot notorično, a v reviziji se je to pobijalo.

Vrhovni je subeni dvor usljed revizije tuženika zadržara rješitbom 6/7 1915 opr. br. Rv IX 104 prihvatio slijedeći za-
ključak:

Udovoljava se reviziji, ukida se kao ništava toli napadnuta presuda koli presuda prvog suda zajedno sa cijelim postupkom, koji je pred istima bio, te se odbija tužba. Parnički se troškovi svih molba prebijaju megjusobno.

Razlozi.

U ovoj se parnici radi o pitanju dužnosti jamčenja tuženika kao člana »Rudarsko - potrošne obrtne zadruge sa ograničenim jamstvom«, koja je pala pod stječaj, i to u smislu § 76 zadr. zakona i § 7 pravila zadruge.

Revizijskim razlogom br. 4, § 503 gr. p. molitelj revizije u opreci sa nižim sudovima zastupa mnijenje, da je u slučajevima stječaja reparticioni postupak obvezatan i kod zadruga sa ograničenim jamstvom. Time se ne prikazuje doista istaknuti revizijski razlog, već se prikazuje onaj br. 1 § 503 gr. p. Ako je naime reparticioni postupak i ovgje obvezatan, tada je uskraćen građanski put utrjeranju iznosa pokrića, koji otpadaju na pojedine zadrugare. Reparticioni je postupak neparbeni postupak, koji je uregjen u §§ 85, 62 do 65 zak. o zadr., pri čemu se najprije izvansudbenim putem imaju utjerati od zadržara utvrgjeni prinosi, a u slučaju da se isplata prinosa bude kratila ili istom otezalo ima se podastreti sudu račun o prinosima (Beitragsberechnung) za potvrdu, poslije čega isti sačinjava ovršni naslov. Po tome se faktično ističe razlog ništavosti po § 477, br. 6 gr. p., koji se inače u smislu §§ 240 st. 3, 494, 513 gr. p. ima uvažiti i s ureda.

Pristati je potpuno uz mnijenje revizije a ispravnost istoga proističe iz slijedećih razmatranja:

Izvjješće o razlozima vladine osnove k §§ 85, 86 zak. o zadr. (vide Kaserer, Mat. str. 53) glasi:

»Izgleдалo je, sve da se povisi kredit zadruge sa ograničenim jamstvom, od velike koristi, da se formulira postupak za utrjeranje prinosa, koji je identičan onome predloženom za zadruga sa solidarnim jamčenjem i koji riješava stječajnu masu truda i troškova, da pojedince u posebnim parnicama utjera od zadržara sve zaostatke, koje zadruga ima da traži od njih.«

Izvjješće se zastupničke kuće (Kaserer Mat. str. 74) izražuje o tome: »Ovgje se uvodi slični reparticioni postupak kao kod zadruge sa solidarnim jamčenjem, kojim se ima povisiti kredit zadruge time, što uslijed istoga utjeranje zaostatka postaje jednostavnijim a isto se znatno olakočuje te se izbjegava utuženju svakog pojedinog zadrugara, koji je zaostao isplatom, a po tome se prištegjuju troškovi i vrijeme.«

Po tome je jasna svrha, za kojom ide zakon ustanovom spomenutog § 85. Kreditna se sposobnost zadruga sa ograničenim jamstvom ima ojačiti. Ovo se faktično obistinjava, ako vjerovnik može računati s time, da u slučaju stječaja zadruga s utjeranjem prinosa neće biti spojeno znatnih troškova, da se po tome ima očekivati veća kvota, te ako se s druge strane isti može nadati brzom razdobi prinosa. Reparticioni je postupak po tome sredstvo za postignuće svrhe naumljene od zakona. Ali ako je ovo slučaj, tada je isti inherenten ovim kategorijama zadruga te se mora primijeniti u svakom posebnom slučaju stječaja. Iz toga slijedi, da ne može zavisiti o volji upravitelja mase, da utjera prinose ili putem parnice ili putem reparticionog postupka.

Sadržaj § 85 zak. o zadr., po kojemu je upravitelj mase vlastan (berechtig) da izradi račun o prinosima, ne smije da zavede u bludnju. Pri tumačenju ove zakonske ustanove naglasiti je ne izraz »vlastan«, nego riječ »upravitelj mase«. Ova se ustanova mora naime tumačiti u savezu sa onom § 61 ibid. Sadržaj je obaju paragrafa u suštini isti, a neslaganja u istim sadržana uvjetovana su jedino razlikom u pravnoj naravi obiju kategorija zadruga. Ako je dakle u § 61 ustanovljeno, da starejšinstvo ima da sastavi račun o prinosima, a u § 85 naprotiv je odregjeno, da je upravitelj mase vlastan da sastavi račun o prinosima, to se je time htjelo jedino istaknuti razliku izmeđju organa, koji u prvom i u drugom slučaju imaju da izrade račun u prinosima, a nije se htjelo odrediti, da za zadruga sa neograničenim jamstvom račun o prinosima ima biti obvezatan a za zadruga sa ograničenim jamstvom naprotiv samo fakultativan. Po tome se obe ustanove imaju shvatiti u smislu, da kod prve kategorije ima starješinstvo da sastavi taj račun dočim je kod zadnje kategorije to dužnost upravitelja mase. Riječ »vlastan« u § 85 mora se smatrati samo kao netočan način izražaja (vide o tome i Randa, trgovački zakon, 2. izd., II. svez. strana 276 op. 208 i Stross str. 257).

U ostalom je i u slučaju doslovnog tumačenja izraza »vlastan« nelogična argumentacija, da se prinos može postignuti i građanskim putem. Ako je upravitelj mase jedino vlastan da sastavi račun o prinosima, to iz toga slijedi ništa drugo, nego da isti ne može biti prisiljen da ga sastavi. Za zaključak, da se u slučaju da isti ne bi htjeo to učiniti prinosi imaju utjerati građanskim putem, fali potrebita pretpostavka, jer u zakonu nema nikakvog oslona za to, šta ima slijediti u slučaju da se uskrati sastavljanje računa o prinosima. Očevidnije je naprotiv mišljenje, da se u takvom slučaju ima naložiti drugome organu — po analogiji § 61 starješinstvu — da sastavi račun o prinosima.

Napokon se i tužba mora osnivati na nekoj vrsti računa o prinosima, jer se imaju zatražiti samo oni iznosi, koji se imaju pokriti prinosima. Ali, kako je već bilo istaknuto, u slučaju da se bude kratila isplata prinosa ili istom otezalo, nema slijediti prikazanje tužbe nego se račun ima sudbeno potvrditi. Ovo vrijedi i za slučaj, da se ima utjerati cijeli iznos pokrića, koji je ustanovljen zakonom ili pravilima, jer je ovgje samo račun jednostavniji te bi bilo protivno zdravom razumu pripuštati baš za jednostavniji slučaj put sudbenog isticanja, koji je skopčan većim troškovima. Na tome ne može da mijenja ništa ni okolnost, koju je prizivni sud za nazočni slučaj istaknuo, da skoro svi zadrugari nastoje, da se oduzmu statutarnoj odgovornosti za dugove zadruge. Ako zadrugari neće da priznaju svoju dužnost jamčenja, tada je njima dozvoljeno u § 86 zak. o zadr. pravno sredstvo tužbe pobijanja proti računu o prinosima potvrgjenom od suda. Ali nije dopušteno izvrnuti pravni red, koji je odregjen u §§ 85, 86 zak. o zadr. za ostvaranje dužnosti pokrića, s razloga jer je upravitelj mase, mješte da sastavi račun o prinosima, prikazao tužbu.

Uputiti je pak još i na slijedeće:

Kod zadruga sa neograničenim jamstvom reparticioni postupak nije sastavni dio stječajnog raspravljanja, već je ovo slučaj kod zadruga sa ograničenim jamstvom. To proističe iz sporegjenja §§ 72, 60, stavak 4, 76 i 85 zak. o zadr. Ako je dakle za prve zadruge obvezatan reparticioni postupak, premda nema odlučne važnosti, jer vjerovnici mogu bez obzira na isti tražiti pojedine zadruge nakon svršetka stječaja, to mora ovo da bude tim više slučaj kod zadruga s ograničenim jamstvom, gdje se dužnost jamčenja za-

drugara iscrpljuje utjeranjem prinosa utvrđenih tijekom stječajnog raspravljanja. Opaziti je još, da i nova osnova zakona o privrednim i gospodarskim zadrugama propisuje u § 134 reparticioni postupak kao obvezatan, i to baš, budući da je kod zadruga sa neograničenim jamstvom zabranjeno vjerovnicama, da neposredno traže pojedine zadrugare, jednako za sve zadruge.

Iz rečenog proističe, da je nazočnoj tužbi uskraćen građanski put, uslijed čega je red bilo u mislu §§ 510, 478, 513 gr. p. ukinuti kao ništava riješenja nižih sudova zajedno sa postupkom koji je pred istima bio te odbiti tužbu.

Budući da je pitanje, da li nazočna tužba spada u građanski put, svakako sporno pravno pitanje, to ne može biti govora o tome, da je tužitelj kriv da se je zametnula parnica, radi čega je red bilo pri riješenju o troškovima primijeniti ustanovu treće stavke § 51 gr. p.

K.

h) Zavrnitev dajatvenega zahtevka, ki meri na nedospele dnevne dobave (§ 406. c. pr. r.), ki je nejasen, kedaj in kako naj se opraviho izostale dobave (§ 226. c. pr. r.), in zato neizvršljiv (§ 7. izvrš. r.).

Tudi zavrnitev ugotovitvenega zahtevka po § 228. c. pr. r.

Tožnik A., ki je lastnik osrednje mlekarnе v Š., sklepa s posameznimi posestniki, da si preskrbi za mlekarno potrebno mleko, dobavne pogodbe, s katerimi se posestniki zavežejo, dobaviti vse za prodajo določeno mleko po pogojenih cenah in za gotovo dobo. Tako je tožniku mogoče, da si preskrbi potrebno mleko za svoje odjemalce. Na ta način je nabral tožnikov hlapec J. G. septembra meseca 1914 dobavitelje za dobo od 1. oktobra 1914 do 31. maja 1915 z nabiralno polo, ki se je glasila: »Podpisani se zavežem, Vam dobaviti vso našo množino mleka od 1. oktobra 1914 do 31. maja 1915 kakor do sedaj po 12 v liter. V to se zavezujemo z nastopnimi lastno-ročnimi podpisi.« — Hlapcu je bilo naročeno, da predloži nabiralno polo z zadržilom, da tožnik ne bo več jemal mleka od tistih, ki pole ne podpišejo.

Tudi toženka se je zavezala, da bode dajala mleko po 12 v liter v navedeni dobi. Po trditvi tožnikovi ona sicer ni podpisala nabiralne pole sama, ampak je rekla hlapcu, naj on zanjo podpiše, kar je tudi storil. Toda pogodba ni bila sklenjena s tem, da je toženka

podpisala nabiralno polo. Ta podpis se je izvršil le v dokaz že ustno sklenjene pogodbe, v kar je bil hlapec pooblaščen.

Toženka je prenehala z dobavo mleka dne 10. decembra 1914, vsled česar zahteva tožnik razsodbo, da je toženka dolžna na podlagi meseca septembra sklenjene pogodbe, dobaviti celodnevno množino mleka za pogojeno ceno, da mora z dobavo takoj pričeti in dobavljati do 31. maja 1915.

Toženka pravi, da se ona sploh ni zavezala dajati mleko. Ko je prišel hlapec J. G., je bila sama doma. Hlapec je rekel: »Če boste še mleko dajali, se podpišite,« nakar je rekla, da ga bo dajala, ker ga nima kam drugam dati, da se pa ne podpiše, ker pisati ne zna, naj jo on podpiše, če hoče, njena volja pa ni, da bi se podpisala. Sicer pa ona ni lastnica posestva, ampak njen sin, ki se nahaja pri vojakih. Toženka predlaga zavrnitev tožbenega zahtevka, ker je nedoločen z ozirom na to, da se zahteva nedoločena množina mleka in dajatve, katero bi bilo izvršiti šele po sodbi.

Nato je tožnik predlagal ob ugovoru toženke od sodišča dovoljeno premembo tožbenega zahtevka: Ugotovi se, da je toženka sklenila meseca septembra 1914 s tožnikom kot lastnikom osrednje mlekarne dobavno pogodbo, po kateri je dolžna, mu dobaviti dnevno celo množino mleka po pogojeni ceni liter 12 v za čas od 1. oktobra 1914 do 31. maja 1915, dolžna je priznati, da obstoji ta pogodba pravnoveljavno, in dajati dnevno 15 do 20 litrov mleka, pričeti z dobavo mleka in ga dobavljati do 31. maja 1915.

Hlapec J. G. je povedal kot priča, da je toženka rekla, ko ji je razložil pomen nabiralne pole, naj jo slobodno podpiše, kar je tudi storil.

Okrajno sodišče v Škofji Loki (C II. 103/14) je zavrnilo tožbeni zahtevek, ker toženka ni podpisala nabiralne pole in se torej ni zavezala z lastnoročnim podpisom, da bo dobavila mleko. Če pa tožnik trdi, da je služil podpis na nabiralni poli le v dokaz ustno sklenjene pogodbe, je poudariti, da hlapec za sklenitev pogodbe ni bil pooblaščen. Pogodba torej ni bila sklenjena. Vsled tega odpade razmotranje, ali je pogodba, kakor jo zatrjuje tožnik, po svoji vsebini veljavna ali ne, kar gotovo ni, ker se toženka ni zavezala z nobeno besedo, da bo dobavila 15 do 20 litrov mleka na dan. Toliko ga je dobavila doslej, a vsekakor je upravičena, da se iznebi enega ali več živinčet navzlic pogodbi.

Prizivno sodišče v Ljubljani (Bc III. 13/15) je ugodilo na tožnikov priziv tožbenemu zahtevku, izločivši zgolj navedbo glede množine mleka, iz razlogov:

Res je tožbeni zahtevek sicer nekaj nedoločen, toda nekaka nedoločnost tiči neizogibno že v predmetu pogodbe, ker množina mleka ne more biti vedno enaka. V tem oziru so merodavna razna dejstva, zlasti domača potreba in število molznih krav, ki se utegne iz kateregakoli razloga spreminjati. S tako negotovostjo pa morata računati obe stranki. Nikakor se ne more trditi, da bi bila vsled tega pogodba neveljavna, ker se slične pogodbe sklepajo često v življenju glede drugih dobavnih predmetov. Iz dejstva, da je toženka dobavila doslej dnevno po 15 do 20 litrov mleka, se ne sme sklepati, da bi morala dobaviti tudi v prihodnje ravno toliko, če ga ni toliko v gospodarstvu. Jasno pa je, da bi ravnala toženka zoper pogodbo, če bi prodajala mleko drugam. Iz tega in iz dejstva, da tudi nabiralna pola ne govori o gotovi množini mleka, sledi, da je tožnik sprejel po nepotrebnem v spremenjeni tožbeni zahtevek množino mleka in da lahko navedba množine odpade iz sodbenega izreka.

Neosnovan je tudi ugovor, da se iztožujejo v plačilo še nedospele dajatve. Ker gre tožba na izpolnitev pogodbe, je razmotravati pogodbo kot celoto, enako tudi pogodbeno dajatev, ki obstoji v rednem dobavljanju mleka. Tožnik je vsekakor upravičen, da prisili toženko po sodniku v redno izpolnitev pogodbe, za kar daje tudi izvršilni red primerna sredstva, zlasti § 354. izvrš. r. Nasprotni nazor bi dovedel do zaključka, da bi moral tožnik tožiti na dobavo mleka vsak dan posebej, kar ne bi bilo možno, dokler ni nastopil zadevni dan. Bilo bi pa tudi brezuspešno, ker bi mleka zadevnega dne ne bilo več, predno bi bila sodba pravomočna. Tožnik bi sploh ne mogel uveljavljati svojih pravic do izpolnitve pogodbe, nego zgolj odškodnino. Toženka prezira, da gre za dobavno dolžnost kot celoto, ne pa za mleko posameznega dneva. Zlasti ni dvomiti, da obstoji interes na ugotovitvi pogodbe.

Rešiti je le še vprašanje, ali je prišlo med strankama do obvezne pogodbe. Toženka je zanikala to na prizivni razpravi, sklicuj se na čl. 337. trg. zak. Ta pa ni vporaben. Kakor hitro se je namreč tožnik obrnil naravnost na toženko, se ne more več trditi, da je storil le splošno ponudbo. On je po svojem hlapcu, naj je bil ta sel ali pa pooblaščenec, stavil toženki ponudbo, da naj mu

dobavi mleko. Kakor hitro je toženka sprejela to ponudbo, je bila pogodba sklenjena. Da pa je toženka ponudbo sprejela, je dokazano po nabiralni poli in po pričevanju hlapca J. G., ki pravi, da je toženka na njegovo vprašanje, če bode tudi vnaprej dajala mleko do maja, pritrdila in dopustila, da jo je podpisal na nabiralno polo v znak privoljenja, ker sama pisati ne zna. Toženka je tudi že na prvi stopnji priznala, da je rekla, naj jo J. G. podpiše, in je le pristavila, da ni njena volja se podpisati. Ta trditev pa po sebi ni verjetna. Za dokazano je torej smatrati, da se je zavezala toženka, dobaviti mleko tako, kakor je zapisano v nabiralni poli, ki ima značaj pismene izjave.

Ugoditi je bilo torej prizivu in tožbenemu zahtevku. Izpustiti pa je bilo iz sodbinega izreka le množino mleka, ker jo je tožnik navajal le prilično in ker se množina spreminja, kakor navedeno, tako, da se niti trditi ne more, da bi se morala dobaviti vsak dan nekaka najmanjšina mleka, če ga ni. Tudi dejstvo, da je toženka dobavila doslej dnevno po 15 do 20 litrov, ne more ustanoviti dolžnosti, da bi morala dobaviti tudi naprej ravno toliko. Določitev množine ni bistvena, zadostuje, da dobavlja toženka mleka, kolikor ga ima in ga ne rabi doma, drugam prodajati ga ne sme.

Vrhovno sodišče je obnovilo prvo sodbo z odločbo od 7. aprila 1915 opr. št. R v VI 75/15.

Razlogi.

Kolikor uveljavlja revizija pravnomotno presojo prizivnega sodišča, je utemeljena.

Natančna popresoja celega stvarnega in pravnega položaja kaže, da sta nevzdržljiva oba zahtevka tožnikovega razširjenega stvarnega predloga.

Po dajatvenem zahtevku naj bi se toženka obsodila, da naj dá tožniku vso množino mleka tekom 14 dni proti izvršbi, da začne z dobavo takoj in jo nadaljuje do 31. maja 1915. Kolikor naj bodo s tem prizadete dnevne dobave mleka, ki so zapale po 27. decembru 1914 (po dnevu, ko je bila izrečena sodba), obsodba ni dopustna glasom jasnega besedila § 406. civ. pr. r. Če pa je pri tem misliti na dnevne dajatve mleka, ki so že zapale doslej — to bi bile po ugotovitvah prizivne sodbe dobave od 10. do 27. decembra 1914 — je zahtevke: »toženka mora pričeti z dobavo takoj« zoper predpis

§ 226 civ. pr. r. nejasen in nedoločen, predvsem zato, ker ni posneti ne iz zahtevka, ne iz drugih razpravnih podatkov, na kateri čas je misliti z besedo »takoj«, ali dan vložene, ali dan dostavljene tožbe, dan izdane, ali dan pravomočne sodbe, dalje pa tudi zato, ker je povsem nejasno, ali naj se opravijo izostale dobave naknadno v dnevnikih odmerkih ali naenkrat, ali z domačim ali s tujim mlekom.

Predlagani dajatveni zahtevek nasprotuje torej ne le navedenim pravnim predpisom, ampak tudi ni izvršljiv, ker iz izvršilnega naslova ne bi bili razvidni način, obseg in čas dolžne dajatve (§ 7 izvrš. r.) Zato je najprej zavrniti ta del tožbenega zahtevka in je le še pripomniti, da prizivno sodišče ni bilo upravičeno, v svojem izreku seči nazaj na umaknjeni prvotni tožbeni zahtevek, ki meri kajpada na nedoločeno terjatev.

Ugotovitveni zahtevek pa je smatrati za nedopustnega že zaradi tega, ker je stavljen tako, da se predlaga ugotovitev dejstva in ne pravnega razmerja, kar je nedopustno v zmislu § 228 civ. pr. r. Zahtevek pa bi bil še zmirom nedopusten, ko bi se hotelo odpomoči nedostatku z zakonu primerno sodnikovo štilizacijo ugotovitvenega predloga, ker tožnik ni dokazal v zmislu § 228 civ. pr. r. ne v tožbi, ne pri razpravi, da ima pravno korist in katero na tem, da se precej ugotovi obstoj pravnega razmerja pogodbe za dobavo mleka med njim in toženko s sodno odločbo, kajti tega ni moči dokazati ne s končno pripombo v tožbi, da si tožnik pridržuje odškodninsko tožbo radi ustavljene dobave, ne s trditvijo, izrečeno glasom dejanskega stanu, da je sklepanje dobavnih pogodb običajno zato, da tožnik ve, koliko se more zavezati svojim odjemalcem.

Glede »koristi« je le še pripomniti, da je ostala neizpodbijana okolnost, da toženka ni lastnica posestva, na katerem se prideluje mleko, ampak njen sin, ki je pri vojakih, vsled česar je ostalo nerešeno nadaljnje važno vprašanje, ali je toženka sklenila pogodbo v lastnem, ali v imenu odsotnega sina in ali jo je skleniti hotela in mogla.

Oba tožbena zahtevka sta nevzdržljiva iz pravnih razlogov. Zato je bilo reviziji ugoditi in drugo sodbo tako premeniti, da se obnovi prva sodba, s katero je bil zavrnjen tožbeni zahtevek v celoti, ne da bi bilo treba razmotravati še ostale revizijske razloge.

B. B.

i) Postopanje ni nično, kadar stranki brez ugovora razpravljata pred posamnim sodnikom po zmislu § 7a sod. prav.

V izterjanje izvršljivih terjatev po 1567 K 48 h in 400 k s pr. se je dovolila A-u zoper B izvršba z rubežem in preodkazom v poteg terjatve v znesku 2422 K, ki je pristojala baje zavezancu B zoper C. Ker C ni plačal, je zahtevajoči upnik A vložil zoper njega pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani tožbo na plačilo zneska 2553 K 20 h. Ta znesek je tožnik izračunal tako, da je k preodkazani terjatvi 2422 K prištel obresti in pravnne ter izvršilne stroške od zgoraj označenih izvršljivih terjatev. Vršil se je prvi narok, C je dal odgovor na tožbo. Glede na to, da se vtožuje pravzaprav v poteg preodkazana terjatev, ki tudi po tožbenih trditvah ne presega zneska 2500 K, se je to ugotovilo z uradnim zaznamkom in je stvar prevzel posamni sodnik pri c. kr. deželnem sodišču.

Stranki, oziroma njuna zastopnika sta brez vsacega očitanja razpravljala pred posamnim sodnikom.

Zoper odbo z dne 3. aprila 1915 opr. št. Cg I a 30/15/12, s katero se je tožbeni zahtevek zavrnil, je tožnik A vložil priziv. Tudi v prizivu se ni očitalo, da stvar ne spada pred posamnega sodnika.

C. kr. višje deželno sodišče v Gradcu je s sklepom z dne 17. maja 1915, opr. št. Bc 45/15-1, razveljavilo sodbo s postopanjem od sporne razprave dalje kot nično in stvar vrnilo pravnemu sodišču prve stopnje v daljnó razpravo in razsojo iz nastopnih razlogov:

Izračunanje zneska, ki se navaja v tožbenem zahtevku, je v pravnem oziru sicer nepravilno, ker ne gre za obresti in stroške od preodkazane in vtoževane terjatve po 2422 K, marveč spadajo obresti in stroški k terjatvama, ki ji ima A zoper B. Leti terjatvi sta se zvišali z obrestmi in stroški, preodkazana terjatev pa je ostala pri svoji prvotni višini. Vzlic tej nepravilnosti se je sodišče moralo držati v tožbenem zahtevku označenega zneska in ni smelo uradno ugotoviti za pristojnost merodajnega preračunskega temelja. To je bilo prepustiti stranki, ki je pa s tem, da je k prvotni glavnici priračunila obresti in stroške, ustvarila tak položaj, da obresti in stroškov ni bilo moči smatrati za gole pripadke (§ 54, odst. sod. prav.). Ker se v teku pravde tožbeni zahtevek ni niti utesnil niti popravil, se sporni predmet ni izpremenil in spada torej ta stvar z ozirom na znesek, ki presega 2500 K, pred senat. Uradni prenos te

pravne stvari v register za pravde posamnega sodnika se je torej izvršil proti predpisu § 7a sod. pr. in je povzročil, da sodeče sodišče tako pri razpravi, kakor pri razsoji ni bilo sestavljeno po predpisu. Stoji torej, da gre za ničnost po § 477 št. 2 c. p. r., ki je taka, da se je treba uradoma na njo ozirati. Kršil se je namreč temeljni pravdni predpis, kojega vpoštevanje zahteva javni interes, vsled česar je ničnost odpraviti (§ 494 c. p. r.), če je stranka tudi ne uveljavlja.

C. k. r. vrhóvno sodišče je toženčevemu revizijskemu rekurzu ugodilo s sklepom z dne 6. julija 1915 opr. številka R VI 74/15/1, je izpodbijani sklep razveljavilo in sodišču druge stopnje naročilo stvarno rešitev priziva.

Razlogi.

Ni treba razmotravati, kakšen pomen za sodnikovo pristojnost je polagati na okolnost, da se v tožbenem zahtevku navaja 2500 K presegajoč znesek vsled popolnoma samovoljnega zračunanja vtoževane terjatve s terjatvami, ki tožniku ne pristojе zoper toženca, marveč zoper toženčevega dozdevnega upnika. Tudi če naj edino v tožbenem zahtevku navedeni znesek 2553 K 20 h odločuje, ali nastopi sodstvo senata ali po § 7a sod. pr. sodstvo posamnega sodnika pri sodnem dvoru, ni bilo povoda za prizivno sodišče postopati po zmislu §§ 471 št. 7 in 478 c. pr. r. Ne gre namreč za to, da sodeče sodišče ni bilo sestavljeno po predpisu. To bi bilo tedaj, če senat sodnega dvora ne bi bil sestavljen po predpisih §§ 7, 8 in 9 sod. pr. ali če bi bil pri razpravi ali razsoji sodil kakor senatni član ali kakor posamni sodnik kdo, ki nima za to potrebnih zakonitih pogojev ali ki bi bil v gotovem slučaju zakonito izključen od izvrševanja sodništva ali bi bil veljavno odklonjen. To se pa tukaž ni zgodilo.

Tukaj gre marveč le za to, da se je po mnenju višjega deželnega sodišča stvar, ki jo je razpravljati pred sodnim dvorom, nepravilno po § 7a sod. pr. spravila pred posamnega sodnika. S to zakonito določbo je za spore do všteti 2500 K vstvarjena posebna podsodnost, kar izhaja zlasti iz primerjanja navedene zakonite določbe s § 6 predzad. odst. sod. pr., po katerem je spore manjše vrednosti odstopiti posamnemu sodniku slično kakor okrajnemu sodišču. To kaže, da je v nasprotnem slučaju, kadar je namreč posamni sodnik pri sodnem dvoru razsodil mesto senata, slično postopati, kakor če bi bilo mesto sodnega dvora razsodilo okrajno sodišče.

Tedaj se ni razpravljalo in razsodilo pred stvarno nepristojnim sodiščem. Če pa po § 104 sod. pr. posamni sodnik pri okrajnem sodišču postane pristojen s tem, da toženec brez pravočasnega ugovora nepristojnosti ustno razpravlja v glavni stvari, tedaj ni uvideti, zakaj naj isto ne velja za posamnega sodnika pri sodnem dvoru

V le-tem slučaju je toženec brez vsacega tacega ugovora razpravljal pred posamnim sodnikom in je s tem posamni sodnik po zmislu §§ 104 sod. pr., 477 št. 3 c. pr. r., postal pristojen za razpravo in razsojo.

—ž.

B. Kazensko pravo

Kislo zelje je neutrpnna potrebščina v zmislu cesarske naredbe od 1. avgusta 1914, šte. 194 drž. zak.

Okrajno sodišče je oprostilo veletržca V. P. v zmislu § 259 šte. 3 k. p. r. od obtožbe prestopka po § 7. ces. naredbe od 1. avgusta 1914, šte. 194 drž. zak., katerega je baje zakrivil s tem, da je zahteval 2. februarja 1915 v Pragi za pol kilograma kislega zelja 20 h.

Prizivno sodišče je zavrnilo priziv javnega obtožitelja in potrdilo prvo sodbo.

Prvi sodnik je prišel temeljem obsežnih utemeljevanj do zaključka, da spada tudi kislo zelje med neutrpne potrebščine v zmislu navedene cesarske naredbe vsaj v zimskem času, ker se rabi na Češkem in na Moravskem za napravljanje neke vrste juhe, v Pragi pa vedno za prikuho raznim jedilom mesto dragega masla in ob sedanjih razmerah z ozirom na pomanjkanje žita tudi pri napravi juh; ker se bo še bolj rabilo ob rastočem pomanjkanju in ker povprašujejo zanj zlasti vojaška oskrbovališča. — Prizivno sodišče se je postavilo na nasprotno stališče, češ, da rabi prebivalstvo velikega mesta, ki pride tukaj v poštev, kislo zelje le za prikuho v zboljšanje okusa in to le pri gotovih jedilih, da se pa ne rabi za samostojno jed, po večini tudi ne kot bistven del pri jedilih. Zelje se utegne nadomestiti z napravo zelenjadi na drug način ali z drugimi sestavinami, ki poboljšujejo okus jedil, kar se v istini tudi godi. Raba kislega zelja pri mesnih jedilih je izgubila po večini pomen glede na draginjo in pomanjkanje mesa, kot sočivje ne more nadomestiti masla in masti, nasprotno je treba masti pri napravi

zelja in ni nadomestek za maslo, kjer je raba masla običajna. Od priče N. potrjena okolnost, da se med tednom kislega zelja le malo proda, govori za to, da se kislo zelje rabi v Pragi zgolj za poboljševanje okusa, ne pa za potrebno prikuho drugim jedilom.

Vrhovno kasacijsko sodišče je izreklo na pritožbo generalne prokurature v varstvo zakona z odločbo od 30. marca 1915 oprav. šte. Kr II 95/15, da kršita navedeni sodbi zakon.

Razlogi.

Nazoru prizivnega sodišča ni pritrditi. Glede vprašanja, ali je živilo nadomestno, bi se utegnilo izreči v normalnih razmerah glede živil in tudi glede drugih važnih potrebščin, da niso neutrpane. Ravno zato pa, ker so postale zaloge raznih živil pičle, je to vprašanje v nemar pustiti.

Navedena cesarska naredba ščiti bolj nego § 482 k. z. ne le nujne potrebe dnevnega vžitka, ampak vse nujne življenske potrebščine ljudi, ob sebi umevno ljudi sedanjega časa in sedanje kulture, kakor prehrano za domače živali, ter izreka, da je neutrpana potrebščina vse blago, ki služi v zadostitev teh potrebščin, in vse stvari, iz katerih se izvaja takó blago. Med številne potrebščine, ki so nujne za človeka, je šteti v prvi vrsti seveda elementarne človeške potrebščine, hrano, gorkoto in svetlobo. Določbe cesarske naredbe je torej uporabljati na blago, ki služi v zadostitev teh potrebščin.

Kar se tiče živil, mora biti pač vse eno: ali ima posamezni predmet vse neobhodno potrebne redilne snovi, ali je redilna vrednost večja ali manjša, ali se običajno le prideva, da je hrana prejemljiva in okusna, ravno tako, ali se rabi leta in leta, ali pa pride le časoma na trg, ali je poglavitna hrana ali le primes, kakor mnogo vrst sadja in sočivja in zlasti tudi kislo zelje. Glavna stvar je, da ga rabi precejšnji del prebivalstva. To izhaja iz smotra cesarske naredbe, ki hoče ščititi prebivalstvo z neutrpanimi potrebščinami. Ta smoter dela obenem mejo. Ta meja je podana takrat, kadar gre za blago, ki je izven okvira povprečnega živeža za prebivalstvo. Kdor potrebuje takih stvari, ki niso pristopne radi visoke cene že v normalnih razmerah širšim krogom ljudstva, se ne bi mogel sklicevati na cesarsko naredbo od 1. avgusta

1914, razun v posebnih slučajih n. pr. pri razmerah v obkoljeni trdnjavi.

Uživanje kislega zelja v katerikoli obliki je tako razširjeno in splošno, da ni treba še nadaljnjih razlogov za to, da spada med neutrpane potrebščine v zmislu navednih izvajanj. Ravno okolnost, da je postala zaloga zelja to zimo kaj hitro pičila, je najboljši dokaz, kako velika mora biti poraba kislega zelja. To je živilo ne le za revnejše prebivalstvo v mestih in na deželi, ampak tudi za vojake, za premnoge begunce, ki ga posebno radi uživajo po svojih življenjskih navadah kot samostojno jed, za kaznjence in vjetnike. Povsem napačno je, odrekati to lastnost kislemu zelju zato, ker se uživa običajno kakor druga zelenjad v zvezi z drugimi živili.

Po pravici je torej označil prvi sodnik kisló zelje za neutrpano potrebščino v zmislu cesarske naredbe od 1. avgusta 1914, št. 194 drž. zak. Prizivno sodišče, ki se je izreklo nasprotno, je kršilo zakon v tem pogledu. Pa tudi izrek prvega sodnika je kršil zakon in sicer s tem, češ da je dejanski stan navijanja cen izključen takrat, kadar zahtevana cena očitvidno ne presega dnevne cene. Prizivno sodišče se sploh ni pečalo s svojega stališča s tem vprašanjem.

Prvi sodnik je ugotovil, da je obtoženec kupil zadevno kisló zelje dne 26. novembra 1914 in 26. januarja 1915 v vagonih po 16 K 100 kg, da je torej razlika med nabavo in prodajno ceno na drobno (20 h za pol kg) jasno velika, vendar pa pravi, da zahtevana cena ni očitvidno pretirana, ker cesarska naredba ne prepoveduje, če se doseže preobilen dobiček, ampak če se zahteva čezmerna cena, o kateri ni moči govoriti takrat, kadar se prodajalec drži meje, dane p o d n e v n i c e n i. Dne 2. februarja 1915 je bila dnevna cena za kilogram kislega zelja 30 do 40 h. Zato je dobiček 16 do 20% pri tem blagu povsem primeren in ni moči trditi, da je obtoženec nasprotoval prepovedi § 7. ces. naredbe. Ta nazor prvega sodnika se ne sklada z dejanskim položajem, pa tudi ne z zakonom.

V navadnih tržnih razmerah se utegnejo kajpada pritegniti dnevne cene za presojo, ali je primerna zahtevana cena. Drugače je med vojno, ki povzroči, da ne delujejo razmere narodnega gospodarstva, ki uravnavajo dnevno ceno.

Izvanredni visoki nastavki, ki se označujejo v vojni kot takozvane dnevne cene, pač niso prave tržne cene, ampak pretirane in niso upravičene v stvarnem položaju. Po vojni povzročene izvan-

redne razmere so podvezale sicer prosto razmerje med povpraševanjem in ponudbo in odpravile skoraj povsem tekmovanje, ki je sicer prisililo prodajalca, da se je oziral na nižje ponudbe drugih prodajalcev.

Bojazen pred pomanjkanjem vpliva pretirano na trg in vzbuja brezobzirne težnje skoraj pri vseh, ki imajo zaloge in ž njimi trgujejo, da izkoriščajo ugodno priliko do skrajnega, zahtevajoč vedno višje cene. Vsako zvišanje cen s strani enega vzbudi druge, da na novo zvišujejo, kakor kaže ravno ta slučaj. Cene določa tisti, ki največ zahteva. S tega stališča je presoјati današnje takozvane tržne ali dnevne cene; one niso več posledice rednega prometa, ampak cene, določene samovoljno po prodajalcih. Teh cen, ustvarjenih po sebičnosti in po manjkajoči skrbi za občno blaginjo, ni enačiti normalnim tržnim cenam.

Iz tega izhaja, da je obtoženec le izrabil izvanredne razmere, povzročene po vojnem stanju, in zahteval za neupravitelne potrebščine očividno neprimerne cene, ker je, sledeč sicer neopravičeni podražitvi, svoje prodajane cene tako privil, da je dosegel skoraj sedmeri sicer običajni dobiček.

Ob pravilni pravni presoји je bilo obtoženca krivim spoznati prestopka navijanja cen.

R—i.

Izpred upravnega sodišča.

Vodno pravo: Kadar gre za konkurenco med novimi podjetji, je izključeno, da bi se najprvo in samo zase odločevalo vprašanje, katero izmed podjetij da ima večji narodnogospodarski pomen, a ko se je dopustnost in izvršljivost projektov prerekala s stališča vodnega prava pri komisijonalni razpravi. — Kriteriji za presojo narodnogospodarske važnosti. — Pomanjkljivost postopanja, če se višja odločba opira na interno priskrbljeno mnenje z ugotovitvami, o katerih se stranke niso mogle več izjaviti.

C. kr. upravno sodišče je na pritožbo mestne občine ljubljanske proti odločbi c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 13. februarja 1914, št. 3620, zaradi izrabe vodne sile na Ljubljani po javni ustni razpravi spoznalo z rabsodbo dne 4. maja 1915, št. 689, za pravo:

Izpodbijana odločba se zaradi pomanjkljivosti postopanja razveljavlja.

Razlogi.

Z razzodilom od 17. maja 1913 št. 9624, je deželna vlada v Ljubljani izrekla temeljem § 71. lit. b vodopravnega zakona za Kranjsko, da pristoja zaradi pretežne važnosti za narodno gospodarstvo prednost projektu, ki ga je vložil kranjski deželni odbor skupno z upravo državnih železnic za izrabljanje vodne sile ob zajezični zatvornici, ki se naj napravi v Ljubljani povodom osuševanja Barja — pred tekmujočim projektom mestne občine ljubljanske, in nadalje izrekla, da naj kranjski deželni odbor skupno z upravo državnih železnic vložil v enem letu po pravomočnosti te odločbe nadrobni projekt, ki bo služil za podlago nadaljnjemu konsenznemu postopanju.

Rekurzu, ki ga je mestna občina ljubljanska vložila proti tej odločbi deželne vlade, ni ugodilo poljedelsko ministrstvo z odločbo, ki se sedaj izpodbija.

O pritožbi mestne občine ljubljanske proti temu izreku poljedelskega ministrstva je upravno sodišče uvaževalo naslednje:

Pritožba pravi, da se je proti zakonu grešilo že s tem, ker oblastva niso o obeh predmetnih načrtih, ki sta bila vložena s prošnjo za podelitev vodopravnega konsenza, izdala odločbe po zmislu § 64 vodopravnega zakona, ampak so mesto tega za enkrat pretresala le vprašanje, kateremu izmed obeh projektov gre večja narodnogospodarska važnost, vprašanje, ki bi se šele dalo rešiti, ako bi bila izvršljivost projektov dognana.

Ta ugovor ni utemeljen. Kadar gre za konkurencu med novimi podjetji, je zares izključeno, da bi se najprvo in samo zase odločevalo vprašanje, katero izmed podjetij da ima večji narodnogospodarski pomen, ako se je dopustnot in izvršljivost projektov prerekala s stališča vodnega prava. (Prim. razz. od 17. februarja 1914, št. 1770.)¹⁾ V tem slučaju pa mestna občina ljubljanska ni pri razpravi, ki se je vršila v svrhu ugotovitve narodnogospodarskega pomena obeh podjetij, prerekala dopustnosti in izvršljivosti tekmujočega projekta z okolnostmi, osnovanimi v vodnem pravu, marveč

¹⁾ Glej „Slov. Pravnik“, I. 1915, str. 215.

je mestna občina pri tej razpravi le razlagala, da mestnemu projektu pristoja po danih okolnostih večji narodnogospodarski pomen. Pri tem položaju ni proti zakonu, da so se oblastva najprvo odločila za rešitev vprašanja o narodnogospodarskem pomenu podjetij. Zato tudi ni bilo povoda baviti se z ugovori pritožbe, ki se tičejo izvršljivosti predmetnega podjetja.

V meritornem pogledu smatra pritožba za nepravilno, ko je poljedelsko ministrstvo izreklo, da sta za presojo narodnogospodarske važnosti tekmujočih podjetij merodavna zgolj dva kriterija, namreč ocemba narodnogospodarske svrhe, ki jo imata podjetji, in pa rentabiliteta nameravanih naprav, zavisna od popolnem dosežene svrhe.

Upravno sodišče pa ni moglo tega izpodbijanega izreka glede na celo vsebino odločbe poljedelskega ministrstva razlagati drugače, kakor tako, da se po mnenju ministrstva da dobiti sodba o narodnogospodarski važnosti podjetja, ako se primerja na eni strani potrošek, ki je združen z ustanovitvijo in obratovanjem podjetja, na drugi strani pa svrha, ki naj se doseže s podjetjem.

To stališče je tudi po mnenju sodnega dvora utemeljeno. Pri tem seveda zavis, kakoršen je že konkretni slučaj, popolnoma od konkretnega dejanskega stanu in od navedeb strank, katere kriterije in kateri efektivni dejanski stan bi bilo smatrati merodavnim za presojo narodnogospodarske važnosti.

Pri tem je lahko soodločilna tudi višja gospodarska stopnja podjetnika. N i k a k o r pa že po besedilu § 71. lit. b) vodopravnega zakona za Kranjsko, ni moči smatrati, da bi gospodarska stopnja podjetnika bila že sama posebi merodavna.

Če bi torej poljedelsko ministrstvo izhajalo od nazora, da zadostuje že višja gospodarska stopnja deželnega odbora in uprave državnih železnic sama po sebi nasproti mestni občini ljubljanski za to, da se deželnemu podjetju pripozna predpravica nasproti podjetju mestne občine po § 71. lit. b) dež. vodopr. zakona, tedaj bi kaj takega pač bilo neutemeljeno. Poljedelsko ministrstvo pa menda ni izhajalo od tega pravnega nazora, marveč od mnenja, da ima deželno podjetje zaradi svoje zveze z ostalimi od dežele nameravanimi vodosilnimi napravami na Savi in njenih pritokih večji narodnogospodarski pomen.

V tem pogledu pa je bilo postopanje v s eskozi pomanjkljivo, kar pritožba poudarja po vsej pravici.

V vodopravni razpravi ni bilo, kakor kaže akt, nobenih podatkov o programu deželnega odbora glede izrabe ostalih vodnih sil v deželi in o vodosilnih centralah, ki bi potem prišle v poštev. Ta program torej tudi ni bil predmet izjave uradnih zvedencev, ki sta bila takrat zaslišana. Projekt deželnega odbora ima marveč v mislih zgolj le zvezo z napravo na Završnici. V tem pogledu pa je zvedenec mestne občine pri komisijonalni razpravi prerokal racionalno sodelovanje naprave na Završnici z napravo na Ljubljani, dočim sta uradna zvedenca izrecno izjavila, da se vprašanje kumulacije obeh teh naprav in njiju vzajemna racionalna dopolnitev ne da presojati, ker ni natančnejših podatkov o projektu deželnega odbora.

Uradna tehnična presoja deželnega projekta kakor členska v vrsti ostalih, od dežele nameravanih vodosilnih naprav, se nahaja šele v mnenju ministrstva za javna dela, katero si je poljedelsko ministrstvo priskrbelo in svoji odločbi vzelo za podlago menda brez preskušnje. Po navedenem pa se to mnenje ne omejuje le na to, da se oceni dejanski stan, ki se je tekom komisijonalnega postopanja sprivil na dan, nego navaja celo vrsto novih dejanskih ugotovitev, o katerih med postopanjem ni bilo govora in glede katerih ni imela mestna občina ljubljanska prilike zavzeti stališča.

S tem pa, da se izpodbijana odločba opira na to mnenje, se je kršila pravica na zaslišanje. Če je ministrstvo mislilo, da podatki komisijonalne razprave ne zadoščajo za izdaje odločbe in si je z mnenjem ministrstva za javna dela priskrbelo še tozadevne podatke, bila bi njegova dolžnost, odrediti o tem mnenju novo postopanje, v katerem bi potem mestna občina ljubljanska mogla navesti vse kriterije, ki bi po njenem mnenju bili merodavni za rešitev spornega vprašanja, in predlagati tozadevno tudi ugotovitve.

Ker se razprava na ta način ni zopet otvorila, ima postopanje bistveni pogrešek v obliki, zategadelj je bilo odločbo poljedelskega ministrstva zaradi pomanjkljivega postopanja razveljaviti po § 6., zakona od 22. oktobra 1875, drž. zak. št. 36 ex 1876.

Y.

Književna poročila.

Mjesečnik Pravničkoga društva u Zagrebu je v svojih letošnjih številkah od januarja do junija, ki tvorijo I. knjigo, priobčil naslednje strokovne razprave:

Dr. J. Šilović: Reforma nauke o pomočnim znanostima kaznenoga prava (Dvanaesti kongres mednarodne kriminalističke udruge). — —a: Suci i zakon od 25. januara 1914. o službenom odnošaju državnih činovnika i poslužnika (službena pragmatika). — Dr. E. Spiees: Nadzor nad privatnim osiguratelnim društvima. — Dr. Fr. Mohorič: Načelo nespornosti v izvršenem postopku. — Dr. L. Hoenigsberg: Zaštita liječničke zvanične tajne. — Dr. St. Bosanac: Prilozi interpretaciji novoga mirovn. zakona. — Dr. M. Stražnický: Uniformno čekovno pravo. — —a: O pobijanju izrijeka o parničnim troškovima i. t. d. — Kruszelnicki: Vrijede li propisi §§ 85—86 g. p. za B. i H. i za prizivni postupak? — Pravnik: O austrijskom zakonodavstvu u god. 1914. — S. Kocian: Novi pristojbeni zakon za postupak pred sudom. — S. Kocian: Pabirci po novom pristojbenom zakonu i po financijskoj judikaturi. — Dr. M. Stražnický: Vozarsko pravo trgovačkoga zakona. — Dr. M. Kostrenčić: Pomorsko pravo u statutima primorskih naših gradova i otoka. — Kruszelnicki: Priziv cum ili sine beneficio novorum?

Die Krida und die ähnlichen Delikte nach den neuen strafrechtlichen Bestimmungen der kaiserlichen Verordnung vom 10. Dezember 1914 RGBl. Nr. 337. Von Dr. Ludwig Altmann, k. k. Oberlandesgerichtsrat. Wien 1915. (Manz).

Konkursordnung, Ausgleichs- und Anfechtungsordnung nebst den Bestimmungen über die Geschäftsaufsicht und den einschlägigen Durchführungsverordnungen, sowie einem ausführlichen Sachregister. Dr. Franz Max Wolf, Wien 1915. (Perles.)

Kommentar zum Pensionsversicherungsgesetz. Dritte umgearbeitete Auflage. Dr. Hubert Korkisch. Wien 1915 (Manz).

Die vermögensrechtlichen Massregeln gegen Oesterreicher in den feindlichen Staaten, ihre internationalrechtliche Wirkung und Zurückweisung von Dr. Leo Strisower, Professor an der Universität in Wien. Wien 1915 (Manz). — 41 str., cena K 1·20.

Die Exekutionsordnung, mit Erläuterungen aus den Materialien etc. Von Dr. Hugo Ritter von Schauer. Fünfte Auflage. Wien 1915 (Manz).

Das Personalsteuergesetz in seiner geänderten Fassung (Personalsteuernovelle.) Von Artur Feldtman, Ministerial-Vizesekretär im k. k. Finanzministerium. Wien 1915 (Breitenstein.)

Die Psychologie der Kollektivitäten. Vortrag des Advokaturskandidaten in Vukovar Dr. Ludwig Krašković jun. (Aus dem Kroatischen übersetzt von Sigmund von Posavec.) Vukovar 1915 (Sriemske Novine).

Dreiteiligkeit im römischen Recht. H. Gondy, Professor der Rechte in Oxford. Aus dem Englischen übertragen von E. Ehrlich, Professor der Rechte in Czernowitz. München und Leipzig, 1914 (Duncker & Humblot).

Die Spruchpraxis. Revue über die Rechtsprechung in den obersten Instanzen der im Reichsrath vertretenen Königreiche und Länder. Dr. Anton Riehl jun., k. k. Ministerialvizesekretär. (Begründet von Dr. Anton Riehl.) 31. Jahrgang. 4. bis 6. Heft (Perles).

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1915.

— (Vseučiliška vest.) Minist. koncipist v predsedstvu minist. sveta dr. Leonida Pita mic je sprejet kot privatni docent za občno in avstrijsko državno pravo na pravni fakulteti vseučilišča dunajskega. Naše iskrene čestitke!

— (Osebne vesti.) Imenovani so: za avskultante v okrožju višjega deželnega sodišča v Gradcu pravni praktikantje Nikolaj I. Vrabl, Emil Kramer, dr. Fran Tavželj, Pavel Lenarčič in dr. Jos. Vidmar. — Otvorili so pisarne odvetniki dr. Adrijan Zupančič in dr. Josip Lavrenčič v Ljubljani, dr. Peter Medvešček v Radečah. — Vpokojena sta na svojo prošnjo: deželnosodna svetnika in sodna predstojnika Josip Pelegrini v Ložu in Alojzij Doxat v Kozjem. — Umrl je v Šoštanju notar Vinko Kolšek.

— (Dr. Julius Ofner,) odvetnik na Dunaju, je dne 20. pr. m. dovršil sedemdeset let svoje dobe. Dr. Ofnerjevo ime je zaslovelo posebno, ko je bil l. 1889. izdal pranačrt obč. drž. zakonika. Neštete so njegove razprave, ki se tičejo našega materialnega prava. Že pred desetletji je kazal pot, po kateri naj se razvija pravo in pravoznanstvo, da ustreza gospodarskim in socialnim premembam časa. Odličen jurist, je dr. Ofner zgodaj postal socialen politik in bil neustrašen zagovornik delavskih slojev, obenem propagator enakopravnosti ženske in svobodne šole. Posebno delavnost je razvijal od l. 1901. v državnem zboru, kjer je brezobzirno nastopal, kadarkoli se je skušalo kršiti pravice ljudskega zastopstva. S svojim čistim prepričanjem in odločno besedo si je pridobil spoštovanje in uvaževanje, dasi se ni pridružil nobeni stranki. Znane so njegove zasluge pri reformi kazenskega prava (lex Ofner). Dr. Ofner je danes eden najbolj popularnih in markantnih mož na Dunaju, osobito ker ga diči nesebičnost prve vrste. Vzlic svoji starosti je čil in poln prijetnega temperamenta, pravi miljenec svojih stanovskih tovarišev.

— (Kolkovanje.) Oblastvo se je izpodtikalo nad predloženimi trgovskimi računi, ker nalepljeni 10-vinarski kolki niso bili prepisani, in je zategadelj naložilo kazensko zvišanje pristojbin izdajatelju računov. Pritožbe v upravnem postopanju niso imele uspeha. Pred upravnim sodiščem se je povdarjalo, da so se kolki, ker so prozorni, nalepili na pisavo in je bilo vse videti kakor da so prepisani; saj je vseeno, ali je prepis pod znamkami ali nad njimi; drugače je bilo pri starih kolkih, ki so imeli debei papir. Upravno sodišče je pritožbo kakor neutemeljeno zavrnilo z bistvenimi razlogi: Naredba finančnega ministrstva iz l. 1854., ki ukazuje prepisanje nalepljenih kolkov, se ni predruščila, ko so bili uvedeni novi kolki. To torej, da bi radi kakovosti sedaj

veljavnih kolkov znabiti ne bilo treba strogega izvrševanja tega ukaza, ne more opravičiti interpretacije ukaza, niti oprostili stranke od izvrševanja. Ker kolki niso bili prepisani, je to toliko, kakor da jih ni bilo, in z dotičnimi računi je bilo ravnati, kakor da niso kolkovani; zato je bil tudi opravičen predpis pristojbinskega zvišanja.

— (Državno sodišče) je z razsodbo od 11. januarja 1915 št. 586 ex 1914 izreklo: I. Napram šoloobveznemu otroku se ne krši svoboda vere in vesti, zajamčena v čl. 14 osn. drž. zak. od 21. decembra 1867, drž. zak. št. 142, ako se otroka sili k verskim vajam ljudske šole. II. Pač pa se posega v očetovo pravico do svobode vere in vesti, ako se ga sili, da svojega otroka mora k verskim vajam pošiljati. — Popolnoma enako pritožbo iz istega upravnega območja je rešilo državno sodišče dne 14. aprila 1915 št. 142 in izreklo glede šoloobveznega otroka kakor prej pod I., a glede očetove pravice je spremenilo svoje stališče in odločilo, da se ne posega v očetovo pravico do svobode vere in vesti, ako se ga sili, da svojega šoloobveznega otroka pusti k verskim vajam njegove konfesije. — Prejšnje stališče svoje je sodišče utemeljilo tako: Res je sicer, da se od očeta-pritožnika osebno ne zahteva cerkvenega dejanja. Pač pa se krši njegova svoboda s tem, da se ga hoče z denarnimi ali zapornimi kaznimi siliti, naj svojo hčer pošilja k verskim vajam, ki so proti njegovemu osebnemu prepričanju. Po §-u 5. drž. šolskega zakona so verske vaje pač vzgojevalno sredstvo, ne pa del verskega pouka in zlasti § 63. šolskega in učnega reda, drž. zak. št. 159 ex 1905 razlikuje med dotičnimi obveznostmi otroka in med obveznostmi staršev. Otrokom je namreč naloženo, da šolo redno obiskujejo in se udeležujejo naznanjenih verskih vaj, staršem pa le, da otroke silijo k rednemu šolskemu pouku, in ne tudi, da jih morajo k verskim vajam. Obč. drž. zakonik (§§ 78. in 270.) kaže pota, kako se rešijo navskrižja, ki se podajo med pravicami in dolžnostmi varovanca ter med pravicami in dolžnostmi imetnika očetovske oblasti. Toda ne bi bilo dopustno, prisiliti očeta k inguenci v stvari, ki nasprotuje njegovim verskim nazorom in ki bi se mu njena izvršitev ne mogla niti zaupati, še manj pa naložiti s silo. — — Tri mesece kasneje pa je sodišče utemeljevalo nasprotni izrek s tema stavkoma: Ako se pritožnik čuti prikrajšanega z izpodbijanimi odredbami šolskih oblastev in sicer v svoji ustavno zajamčeni pravici do svobode vere in vesti ter v pravici, da ga ni moči siliti k nobenemu cerkvenemu dejanju in k udeležbi pri cerkveni slovesnosti, — treba je omeniti, kar se tiče poslednje pravice, da pač njega samega odredbe ne silijo k takemu dejanju ali k udeležbi. Prav tako pa odredbe tudi ne kršijo njegove pravice do svobode vere in vesti, ko se ž njimi le temeljem veljavnih zakonov (II. odd. dež. zakona za Češko od 19. februarja 1870, dež. zak. št. 22 v zvezi s § 20. drž. šol. zakona) sili, da pošilja svojega šoloobveznega sina k verskim vajam njegove konfesije.

„Slovenski pravnik“ izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva „Pravnika“ brezplačno; za nečlane pa velja za vse leto 10 K, za po leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 24 oz. 22.

h) Zavrnitev dajatvenega zahtevka, ki meri na nedo- spele dnevne dobave (§ 406. c. pr. r.), ki je nejasen, kedaj in kako naj se opravijo izostale dobave (§ 226. c. pr. r.), in zato neizvršljiv (§ 7. izvrš. r.). Tudi za- vrnitev ugotovitvenega zahtevka po § 228. c. pr. r.	272	
i) Postopanje ni nično, kadar stranki brez ugovora razpravljata pred posamnim sodnikom po zmislu § 7 a sod. prav.	277	
B. Kazensko pravo.		
Kislo zelje je neurtalna potreščina v zmislu cesarske naredbe od 1. avgusta 1914, šte. 194 drž. zak.	279	
5. Izpred upravnega sodišča.		
Vodno pravo: Kadar gre za konkurenco med no- vimi podjetji, je izključeno, da bi se najprvo in samo zase odločevalo vprašanje, katero izmed pod- jetij da ima večji narodnogospodarski pomen, ako se je dopustnost in izvršljivost projektov prerekala s stališča vodnega prava pri komisijonalni razpravi. — Kriteriji za presojo narodnogospodarske važnosti. — Pomanjkljivost postopanja, če se višja določba opira na interno preskrbljeno mnenje z ugotovitvami, o katerih se stranke niso mogle več izjaviti		282
6. Književna poročila	286	
7. Razne vesti	287	

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica št. 3.

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem leta 1914	K	740,000.000.—
Vlog	„	44,500.000.—
Rezervnega zaklada	„	1,330.000.—

Sprejema vloge vsak delavnik in obrestuje po

4¹/₂⁰/₀

brez odbitka. Hranilnica je **pupilarno varna** in stoji pod kontrolo

c. kr. deželne vlade.

Za varčevanje ima vpeljane lične

domače hranilnike.